

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Jókai-utca 8. sz. küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egysz évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltnak.

Egyes szám ára 30 fillér.

Az előfizetési és hirdetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések **Karai Sándor tanárhoz** (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.

A mi vallásunkról.*

I.

Igen tisztelt értekezlet!

A jelen alkalommal a mi vallásunkról akarván értekezni, előre is kijelentem, azt a vallást értem, a melyben mi születünk, nevedtünk és élünk; a melyet most hívnak ev. reformált vallásnak; régebben helv. hitvallásnak, majd reformátusnak; követőit nevezték, sőt ma is nevezik kálvinistáknak; hívják még ezt magyar vallásnak is. Evangéliominak nevezzük, mert a Jézus tanításain alapszik, reformálnak, mivel megtisztított a reformáció idejében, minden olyan tantól, szertartástól, melyek az Isten igéjében nem találhatók. Kálvinistáknak hivattatunk, mert azon vallásfelekezethez tartozunk, melyet Kálvin elméje, szive, lelke, hite szeretete alapított. Istennek ez a nagy embere, kinek hamvai ott porladoznak a szabad Schweicznak ama városában Genfben, melyet ő tett Jézusban való hitének rendíthetetlen erejével polgárilag, lelkileg szabaddá, vagyonilag szellemileg nagygyá virágzóvá. Magyaroknak hívják ezt a mi vallásunkat hazánkban, mert csaknem kizárólag mi magyar nyelven beszélők valljuk magunkénak.

Erről a mi vallásunkról akarok egyet mást elmondani tehetségem szerint. Szükségesnek látom ezt, hogy az ehez való ragaszkodást — ha tudom — felébresszem, legalább hallgatóim szívében és lelkében.

Sok bajunk van mondják, sok sebtől vérzik vallásunk. „Pusztulunk, fogyunk: orvosoljuk hát a bajt míg nem késő.“

Ajánlatnak is orvosszerek, de sajátságos, hogy ezek nagy része, az ugynevezett korszellemhez idomított keresztyén elvek, melyek szépek, de gyengék, erőtelenek a mi bajaink orvoslására.

* Részben felolvastatott a debreceni egyházmegye ez évi értekezletén. Szerk.

Éppen az ilyen elvek terjedése a baj oka. Minden keresztyén felekezet vallásában feltalálhatók ezek az elvek, s azért van, hogy sokan így gondolkoznak „miért ne mennék át, ha világi érdekem úgy hozza magával, a másik valláshoz, ott is lehetek jó, Istent féltő; sőt miért ne lennék bármely valláshoz nem tartozó is — felekezet nélküli — azért lehetek jó ember és keresztyén?!“

Nem úgy van, nincs igazságuk az így gondolkozóknak, de nincs igazságuk azoknak sem, kik félnak mindenkor, minden helyen, minden körülmények között hirdetni tanítani, terjeszteni azokat az elveket, igazságokat a melyek a mi vallásunk javára erősítésére szolgálnak, a melyekkel reformálta a mi vallásunkat Kálvin.

Ezek az igazságok nem mások, mint a melyek az, és csakis az evangéliomban vannak meg.

Mellesleg mondva, annyira gyengék vagyunk vallásunk iránti ragaszkodásban, hogy kivált a nyilvánosság terén: inkább szeretjük használni az általános protestáns nevezetet, mint azt az ősi kálvinista reformátust.

Igaz, a név néha lényegtelen külső, de itt hatalmas erő, mely lelkesedést szül, zászló, melyre ezrek meg ezrek hite, szabadsága, küzdelme szenvedése győzelme van írva.

Erő van ebben a névben reánk nézve, evangéliomi hittel, szeretettel, lelkesedéssel teljes erő, mely megismertette az igazságot és ez szabadokká tette az embereket, népeket, országokat; mely legyőzte a bűnt, a világ szerelmét, tisztává tette a családi életet, mértékletlenkedés, zabolátlanság helyett a munka, szorgalom templomát állította a családba, a társadalomba, s tette annak tagjait világ szerint is boldoggá, elégedetté; országokat népeket gazdaggá előhaladtá. Hordozta fent a tudomány, a népnevelés fáklyáját, hogy a setétben ülő nép lássa meg és győződjön meg arról, hogy mindent, a mi szép

és jó, boldogító, feltalálhat a Krisztus evangyéliomában és csakis abban. Ennek a névnek nagy horderejét megértjük felfogjuk: ha a mi vallásunk egyik legnagyobb reformátorának nevével nevezett kálvinizmus hatását főbb vonásokban felelevenítjük, nem csak most a jelen órában, hanem mindig és mindenkor míg ev. reformált keresztyéneknek mondjuk és valljuk magunkat.

A mi vallásunk őskori keresztyén vallás. Eredete ott van az Isten ígéjében. Hogy ilyen, kiváló mértékben a reformatio egyik legnagyobb hitbajnokának Kálvinnak köszönhetjük, kit az isteni kegyelem kibeszélhetetlen bölcsessége oda vezérelt Genfbe, ebbe a szép, de az akkori időben erkölcsileg romlott városba. Ott volt ő, az Isten ígéjének igazi hirdetője. Mi volt Genf? Egy kies helyen fekvő gyönyörű város, melyet Isten megáldott üdítő levegővel, szelíd éghajlattal, szép elragadó vidékkel, szerencsés fekvéssel. Mi volt erkölcsi tekintetben? Egy romlott feslett város. A testi élvezet bűnös szenvedélyeinek lerakódó helye. Mértéktelenség, dobzódás, önzés, hitetlenség, emberi kevélység városa. Kívül szép, mint a kicifrázott koporsó, belül pedig a rothadó holttest. Mivé tette Kálvin, rövidre terjedt munkásságával. Istenbe vetett rendíthetetlen hitének erejével, tudományával, az Isten ígéjének hirdetésével? Világító toronnyá, mely megmutatta a népeknek, ide jöjjetek, ide zarándokoljatok, ha szabadságot, mértékletességet, szorgalmat, evan-

gyéliomi tiszta hitet szeretetet akartok látni. Jöttek Isten által meggyújtott ezen tiszta evangyéliomi világosságához népek, nemzetek.

Lettek hitben erősekké, megismerték az igazságot és az szabadokká tette őket. Azt mondják és igazán mondják: a hollandok skótok polgári szabadságukat, alkotmányukat, jólétüket, műveltségüket, annak az igaz krisztusi evangyéliomi vallásnak köszönhetik, melyet a genfi reformátor által az isteni kegyelem adott a népeknek.

Az Észak-amerikába kivándorolt angol puritánok, az oda üldözött francia hugonották, ennek a vallásnak hívei voltak. Mivé tették azt a világrészt? Hol van tisztább polgári szabadság, egyéni jólét, józan műveltség, vallásosság, valódi hitélet, mint messze távolban az általuk alapított köztársaságban. Miért érték el ezek a boldognak mondható népek, ezt a boldogító jelent? Mert ők nemcsak külsőleg fogadták el az evangyéliomi reformált vallást, hanem tiszta valóságában.

A mi hazánkba is átjött csakhamar nemcsak a Luther, hanem schweici reformátorok által megtisztított evangyéliom is. A magyar faj épp, a kálvini reformációt fogadta el. Mi lett itt a hatása? Feleljünk reá másik kérdéssel, mi lett volna e nélkül nemzetünkben? Ősi alkotmányából, nemzeti lételemből? Lett volna nématté s szolgává. Az a megtisztított evangyéliomi hit adta, nevelte a Bocskaiakat, Bethleneket, Rákócziakat, mindazokat a dicsőket, kiknek emlékére „lángolunk

TÁRCA.

Ujabb pótadatok a belényes-ujlaki ev. ref. egyház történetéhez 1900.

Pénztárnokok voltak: 1868—1872-ig Balog Mihály, 1872—1874-ig Molnár Gergely, 1874—1881-ig B. Balla Mihály, 1881—1885-ig Molnár János 1885—1888-ig B. Balla János, 1888—1894-ig Cs. Balog István, 1894—1898-ig Molnár Mihály, 1898—1899-ig Bálint József 1899-től a mai napig Balla L. János. Tőkepénz volt 1900. január 7-én 1458 k. 49 f. Bevétel volt 168 k. 22 f. Kiadás 165 k. 82 f. maradvány 2 k. 40 f. Magtárnokok voltak: 1868—1873-ig Balog Mihály, 1873—1875-ig Molnár Gergely, 1875—1882-ig K. Balla Károly, 1882—1885-ig Id. Molnár János 1885—1889-ig r. Balog Mihály, 1889—1891-ig Bálint József, 1891—1895-ig Balog Balázs 1895—1896-ig Kiss János, 1896—1898-ig Molnár Mihály, 1898—1899-ig Bálint József 1899-től a mai napig Balla L. János. Tőke tengeri volt 1900. január 7-én 8000 liter. Bevétel tengeriből 2418 liter, kiadás 1502 liter. Maradvány 916 liter. Eladott tengeri árából bevétel 116 k. 74 f. kiadás 106 k. Maradvány 10 k. 70 fill.

Gondnoki számadás 1900. január 7-én

Bevétel: 532 k. 36 f., kiadás 532 k. 36 f. Ma-

radvány semmi. Ebbe nincs beszámítva a lelkész és tanító fizetése.

Jelenlegi egyházigazgató F. Balog János, egyházi Vura Mihály.

A belényesi ev. ref. egyház történetében (melyet Vállaji Sipos Imre belényesi ev. ref. lelkész irt, s 1883-ban kiadott) a 45. lapon a belényes-ujlaki ev. ref. egyházra vonatkozólag ez áll:

„IV. B.-Ujlak csak a 18. században lett rendes egyházzá. A 18. században Gálfi György birta, s valószínű hogy lakosai ekkor már reformátusok voltak, még pedig tisztán magyarok. Mikor telepedtek meg ott román ajkú lakosok? nem tudjuk. De már maga a tiszta magyar név következteti hogy a megalakuláskor tiszta magyar község volt. Az egyház 1750-ben már szervezkedett, de rendes egyházzá csak a 18. század utolsóján lett.“

Iskola. A belényes-ujlaki mester (tanító) első fizetés-levelelemből az tűnik ki, hogy a belényes-ujlaki ev. ref. (akkor ref. és helv. hitv.) elemi népiskola a 18. század közepén 4 osztályból állott. I-ső osztálybeliek voltak az „Ábécések“ II-ik osztálybeliek a „jó olva ok“ III-ik osztálybeliek „kik könyv nélkül valót tanultak u. m.: Kátét, Historiát és Zsoltárokat“ a IV-ik osztálybeliek „a jó deelinisták.“ Abból, hogy itten az elemi iskolában deelinatiót is tanultak, azt következtetem, hogy a IV-ik elemi osztályba járó fiúk a magyar és latin nyelv elemeit egyszerre egüttesen tanulták; vagyis az ak-

és sirva fakadunk,“ kik vérök hullásával, keserves kinszenvedéseikkel megoltalmazták e haza alkotmányát, törvényeit, nemzetünk lételét, az ő véröktől öntözött földből fakadt fel a polgári szabadság rózsafája. Nem akarom vallásunk őseinek tulajdonítani egyedül nemzetünk fentmaradását, mert hisz azokkal együtt küzdöttek szenvedtek a megtisztított vallás testvér felekezete is, ő velek együtt harcoltak, a nemzet ölé jezsuita törekvéseket megsemmisíteni akaró katolikusok is; de annyit kimondhatok az igazságnak megfelelőleg: Bocskai, Bethlen, Rákócziak szabadságharcosai tulnyomólag a mi vallásunk fiai voltak; még a Rákóczy Ferencz szabadságharcaiban is a kuruc harcosok $\frac{9}{10}$ -része református vallású volt. A Rákóczy szabadságharc elbukása után bekövetkezett elcsüggedés, elnémetesedés gyászos korszakában, hol őriztetett meg jobban a nemzeti érzés? Hol zengett édes hazai nyelven a zsoltár? Hol hirdettetett magyar nyelven az Isten igéje? Azokban az üldözött iskolákban, templomokban, melyeket vallásunk ősei építettek s tartottak fel nagy buzgósággal és sok áldozatokkal. Egyik helyről kiűzték őket, elvették templomaikat iskoláikat; vették vándorbotjukat és mentek oda, hol elvett kötemplomaik helyett, építhettek, ha másból nem tudtak nádból és sárból, de vitték magukkal hitöket, nyelvöket, s lettek azok a külsőleg szegény hajlékok Istennek és a hazának templomivá; vallásunknak, nemzetiség-

günknek, lételünknek fentartó erős oszlopivá. Egyetlenegy nemzetnek a fiai sem szenvedtek oly hosszas üldözéseket, mint a mi vallásunk hívei itt édes hazánkban. Másutt is voltak üldözések, másutt is nyomták sajtolták az evangyéliomi hitnek követőit, de oly következetesen, oly megszűnés nélkül századokon keresztül sehol sem. A szabadságharcokban leginkább ők harcoltak és hullottak el a csatatérekken az idegen zsoldos hadakkal küzdve; a békésnek látszó években üldözöttek a törvény és jog színe alatt. Csuda, hogy ennyien vagyunk. Nem segített minket a jó Istenen kívül soha senki, hanem fosztogattak, a hol lehetett irtottak, és mégis megvagyunk. Észszel, erővel, Istenbe vetett erős hittel munkáltunk hazánkért, véreztünk annak jóllétéért előhaladásáért, szabadságáért. Részünk van ezeknek kiküzdésében. De honnan van, hogy a mi vallásunk elvégre is kiküzdötte szabadságát, és ezzel együtt a polgári szabadságnak is erőt, alapot adott: mégis mintha most a jelenben szünetelne az evangyéliomnak embert, társadalmat átalakító ereje. Miért nem látszik meg a kálvinizmusnak a polgári szabadság mellett, jólétet, vagyonosodást, is adó hatása, mint más népeknél? Miért napjainkban sok emberben a vallásunk iránti közöny, mely a hittagadásig megyen? Miért a szegénységgel küzdésse miatt a hazából való kivándorlás, felekezetenküliségbe süllyedés? Miért kezdünk fogyni hazánk némely vidékén?

kori deelinista osztály, előkészítő osztály volt a gymnasium első classisára.

1895—1898-ig az elemi vegyes iskola 5 osztályú volt. 1898. óta 6 osztályú. Az ismétlő iskola 1894. óta két osztályú. 1891. óta az iskoláztatás ingyenes.

1888-ig a vizsga virágvasárnap délután volt. 1898-tól a rendes vizsga mindig július második felében van.

Az első félévi vizsga február végén a Dekanátus előtt történik.

Iskolakezdet, szeptember első vasárnapján, iskolakezdetet megelőző nap a templomban alkalmi egyházi beszéd tartatik. Másnap hétfőn reggel a templomban az iskolai év alkalmi imával nyitattik meg. Az iskolába ekkor feljött fiú és leány gyermekek mind a templomba mennek. Istenisztelet után lelkész és gondnok néhány presbiterrel lemegy az iskolába, s ott az iskolások előtt rövid alkalmi beszédet tart.

Az iskoláztatás fájdalom nem rendes. Járnak ugyan már szeptember hóban iskolába, de alig 40—50 120 iskolaköteles közül. Csak novembér hó 10-étől kezdve van ki az egész létszám, de március hó 2-ik felében már egy negyeddal csökken a létszám, áprilisban alig fele, májusban feleformán, június és július hónapokban felváltva 40—70 a létszám. A tanító beadja a bírónak a mulasztók névsorát. A bírónak is doboltatja hogy a szüle küldje iskolaköteles gyermekeit az iskolába.

De annak kevés, és ideig óráig való eredménye van csak is. A bírónak nem mer iskolamulasztásért bün-

tetni. Bibliaolvasás az iskolában, a templomban, és a családban. Nagy hiba az, hogy az elemi iskola tantervébe nincs felvéve a Bibliának vasárnap délelőtt az iskolában olvasatása. Ez előtt 30 évvel, de lehet később is egy darab ideig falusi iskolában vasárnap délelőtt templom után az Abécések imádságokat tanulni jártak fel az iskolába, az olvasni tudók pedig a Bibliát olvasni. Sőt a zsoltárosoktól, kiknek templomba kellett járni megkérdezte a tanító miről prédikált a tiszteletes uram? ez a szent ige hol van megírva? És azt a részt olvastatta fel legelőbb velök. Most vasárnap talán sehol se járnak az elemi iskolások iskolába imákat tanulni, és a Bibliát olvasni? Nincs is Biblia az iskolában, talán még a tanítói hajlékokban sincs mindenütt. Az egyházak a rég mult jobb időkben vettek az iskolába Bibliát, de most erre mindenütt feleslegesnek tartják költeni. A keresztet a római katolikusok mindenüvé be akarják vinni, még oda is, hol annak éppen semmi helye sincs. És mi a Bibliát nem akarjuk sehova teljesen egészen bevinni. A templomban textus felvételekor hallanak valamit a hívek a Bibliából, az egyházi beszédbe is van beszöve egy-egy szentírásbeli hely, a Biblia is magyaráztatik olykor; de nem történt meg az sehol, hogy a Bibliának állandó helye legyen a katedraban. Nagyobb symbolumunk nekünk a biblia mint a római katolikusoknak a kereszt. A papszékben állandóan ott van a zsoltár, ott is van annak a helye. A bibliának pedig mindig a katedraban volna helye, és pedig azért, hogy abból mindennap olvassanak a hívek előtt egyes rész-

Mindezen kérdésekre feleletet találunk Kálvinnál vallásunk nagy reformátoránál. Mi volt oka Genf erkölcsi s társadalmi megromlásának? a Krisztus evangyéliomának nem ösmerése, az Isten ígétől való elszakadás, az isteni tekintélynek megtagadása, ezek születték a vallástalanságot, hitelenséget, vagy a vakhitet; ezek nyomán bejött a családokba az erkölcstelen kicsapongás, mértéktelenség, fényűzés s több eféle bűnök. A mi társadalmunknak melyek a bajai? Vallás iránti közöny, hitelenség, szegénység, a szeszesitalokkal visszaélés, a családi élet tisztaságának megromlása s több ilyenféle egymásból folyó bűnök, mert a bűnök egymást szülik és nevelik. Miáltal reformálta Kálvin az egyházat, a családot a társadalmat Genfben? Nem más által mint az Istennek igaz ígéje által. Ezt vitte be az emberi szivekbe, a családba s a társadalomba, bevitte pedig a templomi szószék, a szentírás szolgálatába álló józan tudomány, az iskola és a biblián alapuló egyházi szervezet által. Bajaink főforrása a biblián alapuló isteni tekintélynek lerombolása; orvossága természetesen nem más lehet, hogy a mi romokba akar dőlni, azt felállítsuk s megszilárdítsuk. Értekezésem további része ezen gondolat körében fog mozogni.

Hányadik család az, mely tiszteletben tartja a mai időben a bibliát? hányadik melyben olykor olykor olvassák is. Öseink olvasták és jártasak voltak benne, a családoknak feltett kin-

csök volt. Vigaszt, erőt, rendíthetetlen hitet vettek belőle, ebből szerették meg vallásunkat, úgy hogy, semmi hatalmasság el nem tántorította őket. Ebből merítették azt a csudálatos erős hitet, mely megtanította az embereket, félni az Istent, de nem rettegni az emberek előtt. Meghajolni kész engedelmességgel az Isten parancsolatai előtt, de felemelt fővel tűrni az emberektől vett csapásokat.

Fodor Sándor,
szerepi ev. ref. lelkész.

TANÜGY.

Iskolaszéki ülés.

A debreceni ev. ref. egyház iskolaszéke f. hó 7-én délelőtti ülést tartott az egyháztanácssteremben. A tagok majdnem teljes számban megjelentek.

Első sorban *Jeney Miklós* jegyző olvasta fel a mult presbiteri gyűlés határozatát, mely szerint iskolaszéki elnökül ideiglenesen egy évre *Kiss Albert* választott. Az éljenzéssel fogadott határozat felolvasása után *Kiss Albert* emelkedett szólásra. A helyzet és a körülmények hatása folytán fogadta el — ugymond — a megbízatást. Mivel csak ideiglenes intézkedésről van szó, nem érzi most feladatának, hogy reformszerű, részletes programot adjon. Majd, ha az iskolák fejlesztésére vonatkozó bizottsági javaslat a városi közgyűlésen is tárgyalva és elfogadva lesz, el jön az ideje, hogy a további teendőket megbeszéljük. Most csak rámutat — általánosságban — azokra a panaszokra, melyek a helybeli lapokban név nélkül és név alatt napvilágot lát-

leteket a templomban, iskolában és családban mindig főhelyen legyen a Biblia, és mindenütt olvassák az, csakis így frissül fel a lankadó hitelet.

Iskolai ünnepélyek, iskolai ünnepek több ízben tartattak a millenáris év kezdetétől fogva az iskolában. Ilyen sikerült iskolai ünnepek tartattak az „ezredéves ünnep” alkalmával, „Erzsébet királyné emlékére” „Az 1848-iki törvények szentesítésének félszázados emlékére”.

Az iskolások résztvettek még más ünnepeken; többek közt Erzsébet királyné szobrának templomunk mellett leleplezése alkalmából. Mindezen ünnepeken lelkész és tanító alkalmi beszédek és felolvasásokat tartottak, az iskolások énekeltek és szavaltak az előirt program szerint. A belényes ujlaki ev. ref. iskolában, Erzsébet királyné emlékére 1898. október 9-én délelőtti 12 órakor a következő sorrenddel tartott gyásziszkolai ünnepély:

1. Te benned biztunk eleitől fogva. Énekelték az iskolások. 2. Tanító felolvasott Erzsébet királynéről. 3. „Erzsébet királynő” szavalta *Matolesy Árpád*. 4. Titkos bú” szavalta *Deme Róza*. 5. „Az ismeretlen hon” szavalták *Balla Péter* és *Imre*. 6. „Királynénk halálára” szavalta *Matolesy Gyula*. 7. „Halld meg lélek, mert néked beszélek”. Énekelték az iskolások. 8. „A mi nagy asszonyunk” szavalta *Sipos Lujza*. 9. „Fohász” szavalta *Cs. Balla János*. 10. „A sir” szavalta *Sipos Jolán*. 11. „Gyászének” Énekelték az iskolások. 12. „Az anya és gyermeke” szavalta *Molnár Juli*. 13. „Feltá-

madás” szavalta *Lőrinc Eszter*. 14. „Nincs már szívem félelmére”. 15. Lelkész végszava.

Erzsébet királyné szobra. Erzsébet királyné szobrát jósántából készíttette felső *Balog János*, 1900. jan. 7-ike óta egyházgondnok. Anyagi segítséggel járultak a szobor létesítéséhez: *Balog Balázs*, *Cs. Balog István*, *P. Bálint Sándor* és *Marton István*. A szobor főszobrász *birói engedélyvel Húsvét II-od napján délelőtti istentisztelet után nagy közönség jelenlétében a lelkész által tartott alkalmi beszéd és szavaltat, Sipos Jolán alkalmi szavaltata és a Hymnus eléneklése után lelepleztetett az ev. ref. templom mellett, s átadatott az egyház és község közös gondozása alá.*

A szobron aranyozott nagy betűkkel e felírás van: „Erzsébet királyné emlékére”. Készítette *I. B. I.*

Harangozás. A harangozási szokások nem egyformák mindenütt. Ez egyházban is más a harangozási szokás. (mint épen a szomszéd egyházakban)

Közönséges vasárnapokon délelőtti is délután is 3-szor szól egymásután harang. Előbb szól a nagy harang, azután a középső, végre a nagy haranggal a kis harang összehúzzatik. Ünnepeken harmadszori harangozáskor mind a három harang összehúzzatik. Ünnepek szombatján este 7—8 óra közt a harangok az ünnep jelzésére összehúzzatnak. Őesztendő estjén és új év reggelén az összes harangok meghúzzatnak

Hétköznap csak a nagy harang szól. Bűnbánó héten azonban előbb a nagy harang, azután a kis és nagy harang együttesen húzzatik meg. Templomban es-

tak s a mely nyilatkozatok úgy őt, mint az iskolaszék minden egyes tagját, aggodalommal töltötték s tölthetik el. Megkérdezte e tárgyban úgy az iskolalátogatást végző egyházmegyei küldöttséget, mint a vizsgákat vezető lelkészeket s mindkét irányból azt a választ nyerte, hogy elemi oktatásunk a tanítás eredményét illetőleg *csaknem minden iskolában magas színvonalon áll.* Közli ezt, mert hiszi, hogy e nyilatkozatok az iskolaszék tagjaira is megnyugtatólag hatnak. Azok a bajok, melyek a panaszra okul szolgáltak s a melyek tévesen lettek világgá bocsátva, lankadatlan munka, kitartó küzdés által rövid idő alatt gyógyíthatók lesznek. Ezeket orvosolni tekinteli legfőbb s első feladatának s kéri az iskolaszék támogatását. Azon óhajának kifejezése után, hogy hogy az iskolaszék vele egyetértve fog munkálkodni iskoláügyünk felvirágoztatása érdekében, a gyűlést megnyitja.

Lelkes éljenzés követte e beszédet, mely után áttértek a napirendre. Jeney jegyző az iskolaszéki tagok névsorát olvasta fel, mit a tanítóttestület képviselőinek neveivel pótoltak s az iskolaszéket megalakultnak nyilvánították.

Tanítóttestületi elnökül a beterveztett három jelölt közül egyhangulag *Káposztás Imre* választott. Az új elnököt *Kiss Albert* meleg szavakkal üdvözölte, mire *Káposztás* válaszolt. Olvastatott *Mitrovics Gyula* volt iskolaszéki elnök levele, mely szerint az iratokat sorrendben az új elnök kezeihez fogja juttatni, a pecsétet s a Szikszai-Gál alapítványra vonatkozó véleményes javaslatát már most átadja.

A presbiteri közgyűlés ugyanis megbizta az iskolaszéket, hogy a Szikszai-Gál alapítványra vonatkozólag, melynek kamatait eddig egy főiskolai s egy utcai elemi iskolai tanító kapta szorgalomdíjúl, terjesztszen be javaslatot az iránt, vajjon e ferde heizyeten nem lehetne-e oly változtatást tenni, hogy mindkét rendbeli alapít-

vány kamataiból az utcai tanítók is részesülhessenek. *Mitrovics Gyula* javasolja, hogy mindaddig, míg a főiskolában az elemi osztályok meglesznek, az eddigi gyakorlat hagyassék meg, mert ez egyezik meg az alapítólevél intencióival.

Dr. *Erdős József* nem tartja helyesnek, hogy azok az ifjak, kik még iskolai fegyelem alatt állanak s tulajdonképpen nem is tanítók, versenyre keljenek a hivattott tanítókkal s a jutalomdíjban részesedjenek. *Tassi Miklós* nem látja a régi rendet megbontva az által, ha az eddig főiskolai tanítóknak (esküdteknek) adott szorgalomdíjat most az utcai fiúiskoláknál működő tanítóknak adják, mert az alapító levél a „főiskolában működő vagy az utcai elemi iskolákhoz rektoroknak kibocsátott tanítók”-ról beszél. Egyházunkban pedig ma is működnek oly tanítók, kik mint rektorok lettek kiküldve, így jogot formálhatnak az alapítvány kamataihoz.

E felszólalások ellenében a beterveztett javaslat fogadtatott el s terjesztetik az egyháztanács elé.

Alföldi Béla kiegészítő tanító július és augusztus hónapi fizetését kiutalványoztatni kéri. Ki datott a jegyzőnek, hogy a szükséges mellékletekkel szerelje fel, előadói véleménynyel lássa el s terjesztsze be az elnökhöz, ki a kiutalás iránt intézkedni fog.

Makovicska Gusztávné korpótlék iránt benyújtott kérvénye felszerelés céljából szintén jegyzőnek adatott ki s tárgyalása a jövő gyűlés napirendjére tüzetett.

Pap Ignác, Háló Sándor és Komlóssy Imre tanítók állandósztatásukat kérelmezték. Dr. *Nagy Zsigmond* ellene, míg *K. Tóth Kálmán, Herczeg János, Káposztás Imre* és *Tassi Miklós* a kérelem megadása mellett szóltak. Véleményezés végett kiadatott egy bizottságnak, melynek tagjai: *Kiss Albert, Jeney Miklós* és *Káposztás Imre*.

Elnök bejelenti, hogy három heti szabadságot kért és kapott s ez idő alatt *Dicsőffy József* fogja helyettesíteni. Tudomásul vétetett. Ezzel a tárgysorozat ki lett merítve s elnök a gyűlést — a jegyzőkönyvhitelesítők megnevezése után — befejezettnek nyilvánítja.

Referens.

Pár szó középiskolai vallástanárainkhoz.

A legújabb időben örömmel üdvözülhettük azon intézkedést, mely vallástanárainkat a tanári gyűlések alkalmával külön szak-konferenciákra gyűjtötte össze.

E konferenciák — úgy látszik — hamar kielégítették a központi választmány igé yeit, mert már a f. évi tanári gyűlés alkalmával semmi efféle kívánni valója nincsen.

Nekünk vallástanároknak tudnunk kell, hogy ez nem azt teszi, mintha semmi külön megvitatni valónk nem volna már.

Ha pedig van, a minthogy van is, hát édes atyámfiai! akkor ne vonuljunk vissza a szépen megkezdett munkától, hanem folytassuk azt. más más ágát vitatva s nevelve értékét hivatásunknak.

Új tanbeosztásunk, új tankönyvünk lesz. Nem helyén való lenne-e a tanári gyűlés alkalmával ebből kifolyólag egyes fontosabb kérdéseket megbeszélés tárgyává tenni? Aztán ott van a mi fő kutforrásunk; a szentírás, ennek mesteri kezelése tanítványaink vallás-erkölcsi nevelésének kiváló eszköze. Legyen az hát tényleg is. Az erre vezető helyes módszernek megállapítása szintén érdekes és tanulságos tárgya lehetne összejevételünknek.

Állapodjunk meg ezuttal ezen különösen fontos

ketések alkalmával a nagy harang húzzatik meg. Templomi esketés harang és énekszó nélkül itt nem történhetik meg.

Temetések alkalmával énekszós halottnak, ha csecsemő, vagy még nem iskolás, a kis harang szól csak. Iskolásnak és ismétlő iskolásnak akár predikáció akár imával temettetik* előbb a középső harang húzzatik meg finemüeknek 3-szor, nőnemüeknek kétszer, azután húzzatik össze a középső és nagy harang. Predikációs halottaknak, kik az ismétlő iskolából kikerültek, előbb a nagy haranggal harangoznak nemök szerinti 2, vagy három szóló harangozás után, összehúzzatván a középső és nagy harangok. Ha gondnok, presbyter, vagy tanító neje, lelkész és neje hal el, akkor mind a 3 harang összehúzzatik. Az úgynevezett csendítés minden esetben 2 a leánynak, 3 a fiúnak, a 3-ik és negyedik harangozás az összehívás a különféle nemüeknél. Iskolás már imával temettetik. Énekszós halott az, ki nem volt iskolaköteles vagy iskolás.

(Folyt. köv.)

Sípos János.

* Itt ugyan az imávali temetés nagyon gyakori. 3-4 hónapostól felfelé legtöbbet imával temettetnek itt.

eszménél, és cselekedjünk atyámfiai! hogy a kik közülünk a karcagi tanári gyűlésen megjelenhetnek, ott d. u. külön értekezleten adjanak számot arról, hogy miként kezelték a szentírást tanítványaink hit és erkölcsi ismereteik és érzelmeik mélyítése érdekében, a tanórákon s esetleg azokon kívül?

A rendes tanórákon kívül, e célból én az u. n. bibliai órákat rendszeresítettem meg tanintézetünkben. S minthogy nem tudhatom, hogy tisztársaim elfogadják-e az előbb kifejezett indítványt s így lehet-e mód megbeszélésre; valamint azt sem tudhatom, hogy eljuthatnak-e arra a gyűlésre: a cél érdekében itt óhajtom ismertetni, szerkesztő ur becses engedelmeivel, e bibliai órákat. Először a külső beosztást illetőleg, azután érdemileg.

Rövidség kedvéért nem indokolgatom, hogy tanuló ifjúságunk vallásos nevelésében fontos tényező a templomi gyülekezet éppen úgy, mint az ifjúsági istenisztelet, hanem egyszerűen felteszem, hogy ezzel minden olvasó tisztában van. S még azt említem meg, hogy a szakrendszer által megnövekedett tananyag és a kifejlődött sokféle ifjúsági egyesület tanulóink idejét teljesen igénybe veszi s az újabb időlefoglalást lehetőleg kerülni szent kötelességünk. Minden fontos érdek figyelembevételével a szorgalomszakok elején oly beosztást készítettem, mely szerint vasárnap reggel ifjúságunk fele a rendes templomba megy, másik fele pedig bibliai órára, felváltva két vasárnapon át, s a harmadikon az összessel ifjúsági isteniszteletet tartok. S ez így megy, folyvást, az elmúlt tanévben p. o. a reformatió évfordulójától, mit ifj. istenisztelettel ünnepeltünk, egész husvétig; sőt már okt. 31. előtt is tartottam két bibliai órát, úgy hogy az évet kezdő és záró isteniszteleteket is számítva, összesen 24 papi szolgálatot végeztem. Ez ugyan vasárnapról-vasárnapra lefoglalja az embert* mint a templom a lelkészt, de hát nem lelkésze tartozik-e lenni a vallástanár az ő tanítványi gyülekezetének? S lehet-e ránézve is örvedetesebb, biztatóbb, mint midőn a magasságos Isten dicsőségének zengedezése avagy nagyságos dolgainak fejtegetése közben egy-egy figyelmes tanítványa arcán a benső felbuzdulás igazi jelét szemlélheti? Az a hirdetett ige: az evangéliom: Istennek hatalma, mely idvességre munkál a szívekben.

De lássuk mit csinálunk a bibliai órákon.

Ifjúságunk fele a templomi harangozás alatt egy tágas teremben összegyűl, zsoltárral és szentírással. Bemenvén közéjük azonnal, a reggeli tanulás előtti ima elimádkozása után énekléshez fogunk, vezetője magam vagyok; majd imádkozunk, melyet már én mondok elő könny nélkül, szabadon a kitűzött tanítás tárgyának megfelelően. Ezután valamely alkalmas, tanulmányainknak vagy helyzetünknek megfelelő helyet megnevezek a szentírásból és azt mindenik tanuló kikeresi s közülök egy felolvassa.

A felolvasott szent igéket fejtegetem aztán, rendszeren félórán át akképpen, hogy a befoglalt tételeket feltüntetve, lehetően minden ízében alkalmazom az ifjúságra s hangoztatom az ott ajánlkozó intelmeket és tanulságokat. E bibliai fejtegetésnél fődolog a közvetlenség (s nem az elkalandozó bölelkedés), hogy lássa a tanuló, hogy mindaz, a mit hall. benne van a szent igékben és ebből ismerje meg a biblia tartalmas voltát és tanulja megbeesülni azt.

Ennek végeztével az urima jön, melyet az utolsó

* Egy alkalommal szemgyuladásom miatt nem mehetvén el, helyettem a bibliai órát fáradhatatlan igazgatónk tartotta meg.

órákon már nem én, hanem egy tanuló mondott elő. Majd énekelünk ismét s buzgólkodásunk óráját a tanulás utáni imával zárjuk be.

Ime ez a mi bibliai óránk, mit tanári egyesületünk m. é. évkönyvében közzétett értekezésemben is ajánlottam. Azt is célul tűzvé ki itten, hogy ifjúságunk keveset nyerjen a figyelmes hallgatáson kívül tévékenységre, vezető működésre is: pár órán már átengedtem nemcsak az ének vezetését, hanem az imádkozást is egy egy arra szivesen vállalkozó tanulónak, ki most még természetesen könyvből imádkozott. Majd ha Isten segít, s a mostani I. II. osztályosok VII. és VIII. osztályosok lesznek: ezek fognak imádkozni könny nélkül és tanítást tartani a szentírás könnyebb helyei felett. Hiszen már buzgólkodásunk első évében volt erre jelentkező tanuló, de ajánlközését nem vettem igénybe, korán valónak tartottam.

Egy ily bibliai óra tartását is nagyon meg lehetne próbálni a tanári gyűlés alkalmával. Exempla trahunt! Csak ne féljünk a munkától, melyre magunkat megajánlottuk, Isten ád nekünk ahhoz elegendő erőt.

Tárgyammal kapcsolatosan szeretnék még szólni az ifjúsági vallásos egyesületekről, azok szervezéséről, működési módjáról. De itt még több megfigyelni való dolgot látok s igen lekötelezne az a tisztársam, a ki e tárgyról sziveskednék kimerítő tudósítást közölni, avagy a tanári gyűlés alkalmával vallástanári értekezleten ismertetné azt. Most hát ezzel még hallgatók és leteszem a tollat azon reményben, hogy tisztársaim meggyőződtek arról, hogy van elég megbeszélni való szakkérdésünk, mi végett a központ különösebb felhívása nélkül is érdemes nekünk, legcélszerűbben a tanári gyűlések alkalmával egybejönnünk. S talán e meggyőződést tett is fogja követni már legközelebb. Ennek igazán örven denék s reá előre is az Isten áldását kérem.*

Bányai S.
főgymn. vallástanár.

KÖZÉLETÜNK.

Tájékoztató.

A gyermekek vallásáról alkotott 1894: 32. t.-c. 7. §-a, ezt rendeli: „A jelen törvény életbeléptetése előtt (1895. okt. 1.) kötött házasságokból született, vagy születendő gyermekek vallásos nevelésére nézve azon törvény határozata marad érvényben, a mely az ily házasságok kötese idejében hatályban volt.”

A legutolsó, hatályban levő törvény erre nézve mint tudjuk az 1868: 53. t.-c. Ennek 14-ik §-a, az áttérésről azt rendeli, hogy az áttérő szülőt csak a 7-ik évet még be nem töltött gyermek követi; a 2-ik §. pedig nyilván megszabja, hogy „áttérni csak annak szabad, a ki életkora 18-ik évét már betöltötte.” Egészen világos tehát, hogy eltekintve azon elvtől, melyszerint a törvénynek visszaható ereje nincsen az 1894: 32. t.-c. fentemlített 7-ik §-a, kombinálva az 1868: 53. t. c. 2-ik és 14-ik §§-aival, kizárja

* A magunk részéről mi is szükségesnek tartjuk a vallástanárok értekezését. Jól cselekedte Bányai Sándor barátunk, hogy ez irányban felszólalt. A dolog természete ugy hozná magával hogy ne csak mi lelkészek foglalkozzunk a vallásos ügyeinkkel, hanem általában mindazon tanfériak, kik a felekezeti oktatás bármely mezéjén forognak. Tehát a jogtanárok, gymnasiumi és képezdek is. E tekintetben azonban van bizonyos panaszunk; de mig ennek elmondására alkalmat vennénk, legalább vallástanáraink ne temetkezzenek be a hallgatás fellegeibe. Szerk.

lehetőségét annak, hogy az 1900-ik évben egy, 14 éves gyermeket bármely törvényt magyarázattal és bármilyen uton más vallásra átvehessünk. A törvény rendelkezésének sulyt ad a büntető törvény: az 1879: 40. t.-c. 53 §-a, ezzel a kategórikus rendelkezéssel: „A ki életkorának 18-ik évét még be nem töltött kiskorú egyént az 1868: 53. t.-c. rendelkezése ellenére más vallásfelekezetbe felvesz, 2 hónapig terjedhető elzárással és 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel *büntetendő*“. E törvény tehát az alkalmazásnál a bírónak szabadságot enged a büntetés mennyiségének az előirt határon belül kiszabásában, de nem ad jogot annak magyarázására, melylyel a bűnöst a büntetés alól teljesen felmentse.

A múlt év szeptember 13-ik napján a harasztosi r. kath. lelkész egy átiratban értesít, hogy ő Radó Miklós és Szabó Eszter szülőknek, kik azelőtt néhány héttel tértek át az ev. ref. vallásról a r. kath. vallásra, Miklós nevű 14 éves fiát a *megyei gyámhatóság 7182/900. sz. engedélye alapján* egész rövid uton a római kath. egyházba átvette.

Ez átvétel egyfelől a törvénynek nem tudása, vagy szándékos felmagyarázása másfelől annak vakmerő lábbaltapodása. Az első volt a megyei gyámhatóságé, a mely az 1894: 34. t.-c. cikket át nem tanulmányozta és a megyei tiszti ügyész (a ki egyszersmind a harasztosi ev. ref. egyháznak megyei képviselője!) véleményének meghallgatása után a nevezett t.-c. 3-ik §-a, alapján az áttérési engedélyt fenthivatolt sz. a. a gyermek szüleinek kiadta, nem tudva, vagy tudni nem akarva azt, hogy e törvény a megyei gyámhatóságnak az engedélyezési jogot csak az 1894: 32. t.-c. életbelépte óta kötött házasságokból született, vagy születendő gyermekek áttérhetésére nézve adja meg. A vakmerő lábbaltapodást a plébános követte el azzal, hogy a mint látta a gyámhatóság engedélyt, minden további eljárás nélkül a gyermeket a r. kath. egyházba átvette, holott az 1894: 32. t.-c. 3-ik §-a, világosan mondja, hogy a (jogos) engedély mellett is a 18-ik évet még el nem ért kiskorúak is az 1868: 53. t.-c. 3-8. §§-aiban körülírt módon, tehát kétszeri jelentkezés stb. után, térhetnek át.

E vallás elleni kihágást a fent hivatolt büntető törvény alapján a felvinci kir. járásbíró 50 frt fő és 10 frt mellék büntetéssel sújtotta, eltekintvén a vádlott társadalmi állására való tekintet miatt az elzárás büntetésének lehetőségétől. Az első bíróság ítéletét, vádlott felebbezése folytán a tordai kir. törvényszék, mint felebbviteli bíróság, megsemmisítette vádlottat azon az alapon, hogy vádlott védekezéséből kitűnik „a büntetendő cselekményhez megkivántató rossz szándék“ távolléte, a vád és következményei alól feloldozta. Viszont az én, ezen felmentő ítélet ellen beadott felebbezésemet a járásbíró a B. P. 556. §-ára hivatkozással, mely további felebbezésnek nem ad helyett, visszautasította. Eddig az igazságszolgáltatás működése! Nem lesz érdektelen az ártatlannak ítélt plébános szerepléséről is tájékozódunk.

A múlt év augusztus havában egy idős özvegy asszony 2 fiával, azoknak feleségeivel és egy, már katolikusnak született unokája feleségével, katolikus pap növendék unokájának csabitgatására (ilyenekkel hitegette nagyanyját és bátyjait, néneit: én kiimádkozom lelköket a purgatóriumból, vagy a pokolból is; és az én püspököm, ha magok katolikusok lesznek, „a szenteség atyánál“ megszerzi magoknak a bünbocsánatot stb.) elhagyta egyházát, katholizált. De hithagyásuk a református rokonság körében szörnyű felháborodást

támasztott. Megtagadták őket, az öreg asszonynak a testvérek megmondották, hogy házába többé be nem lépnek, temetésére el nem mennek; a 2 ifju feleség egytestvérek, ezeknek apja és bátyja rajtok akart törni hogy agyonverjék őket, anyjok a bánat és szégyen miatt hónapokon át beteg volt; uton-utfélen mindenki szidta-csufolta őket. Ezen kitérők egyikének volt fia, a törvénytelenül átvett Radó Miklós. A szülőkben a sok üldözésre felébredt a dac: „Csak azért is!“ „Hadd menjen már a többi is ha ennyi ment“ mondá nekem az apa. „Meg aztán, ha már így történt, legalább egy temetőbe temessenek bennünket; ne vigyék a fiamat abba a temetőbe, engem meg ebbe!“ „Ő — ugymond a fiát is *elviszi!*“ „Nem lehet atyafi!“ „Megpróbálok!“ Már ekkor fel volt biztatva szegény ember. A fia egy szerencsétlen görvélykőorvos, évek óta ágyba sinylődő Lázár volt. Szívességéből, lelkipisztori hűségéből miután egy két évi iskolába járás után, a betegség rajta kiütött és elnyomorodott én magam jártam hozzá tanítgatni, vigasztalgatni; előkészítettem a konfirmációra, ott a háznál beteggyáiban konfirmált, urvacsorát feladtam neki és mondhatom: a gyermekből, korához képest erős reformátust neveltem, nyomorusága pedig mélyen meghatóan vallássossá tette. Azután is gyakran vittem neki urvacsorát, rendszeren minden közönséges urvacsoraosztás alkalmával. Mindig azzal fogadott szegény. „Ugy várom a tiszt. urat, mint az Isten angyalát.“ Erre a szerencsétlen, de vallásában erős gyermekre tüzte ki üdvözítő munkáját az egyedül üdvözítő egyház lelkésze, a fanatizált, de egyszersmind tulajdon nyugtalankodó lelkiismerete által hajszolt szülők segítségével és célját végrehajtotta a törvényt nem ismerő hatóság támogatásával; büntetlenül maradt a bíróság kegyelmes hajlandósága (?) folytán.

A múlt év *szeptember 9-ikén* reggel a gyermek szokott szavaival jön hozzám az apa (már akkor ő maga katolikus!) hogy nagyon óhajtana a gyermek az urvacsorát és az én vigasztaló beszédemet, mert igen rosszul van. E látogatásnál a gyermek összezsugorodott térdein egy kath. imakönyvet láttam. Kérdeztem: „Ki adta ezt neked kis fiam?“ „A kisasszony hozta“ felelte. Az a kisasszony a plébános gazdasszonya. (?) Tehát ez kezdte meg a hadjáratot a gyermek lelke ellen, ez volt a pap utegyengetője. De a gyermek azonnal tisztázta magát, ezt mondván: „De én csak azokat az imádságokat olvasom ebből, a mik a jó Istenhez vannak írva.“ „Jól van kis fiam mondám, de azért hozok én neked más imádságos könyvet, a mit elejétől végig olvashatsz, mert mind egyedül a jó Istenhez van intézve.“ Ez volt vasárnap. Az ígért imakönyvet el sem vihettem még: szerdán a plébános a gyermeket a gyámhatóságtól kedden megkapott engedély alapján a róm. kath. egyházba átvette; néhány nap múlva pedig mint róm. katolikus eltemette. A bíróság előtt azzal védekezett, hogy ő ezt cselekedte a szülőknek kérésére a *gyermek óhajtatására* (!) minekutána előbb azt a r. kath. egyház tanaiból megvizsgáztatta és tudását kielégítőnek találta! És a bíróság az álnok pap védekezését elfogadta, jóhiszeműségét, melylyel egy veszendő lelket az üdvösségnek megmentett, bebizonyítva látta és mint mondám a vád és annak következményei alól felmentette. Vagyis végelemzésben mivelhogy a vád az volt, melyszerint a harasztosi r. kath. plébános az 1879: 40. t.-c. 53. §-ában említett vallás elleni kihágást elkövette, egy gyermeket törvény ellenére más vallásra átvett, azzal szemben, hogy ennek elkövetését a vádlott maga is beismerie, a bíróság kimondotta (a vád alól felmentette!) hogy nem követte el.

Ezen és hasonló esetekből (azt hiszem : nem egyedül áll ez sem Magyarországon, sem másutt) megérthetjük, hogy

bigott pápista országokban, mint Spanyolország, apácákat undok papok megfertézhettek, aztán kutba vetik és befalazzák ; legközelebb hozták hírül az ujságok) majd halálra kinozzák őket és a szerzeteseket büntetlenül hagyják akár a szent inquisitio idejében ;

nem tiszta kath. országban, a milyen Magyarországon, lehetnek zárdáknak oly szennyjei, hogy p. o. egy püspökszékhely egyik nőzárójából egy növendéket semmiképpen nem akartak kibocsátani, míg annak bátyját és gyámját valaki nem értesítette, és az miután lehelének eredménye nem volt, a zárda fejedelem asszonyának ezt a sürgönyt küldte „Ha hugomat azonnal szia adon nem bocsátják, a zárdának minden szennyét ismertetni fogom !” a leány egy óráig sem maradt a zárdában. Egy másik püspöki székhelyen egy tudós (!) asszony háza előtt éjjel számozatlan bércocsi áll meg : felültek, szeméit bekötözik, a koesi ajtaját egy férfi kettőjökre csukja és azzal utcákon alá s fel óra számra hurcolják, míg végre megállván, ugyancsak bekötött szemmel hosszú lépcsőkön folyosókon egy beteg szobába, vajudó nőhöz viszik ; ott a mint szeméről a köteléket leveszik, látta, hogy apáca zárdában volt. A szülés végezte után hasonló titokzatossággal hazaszállítják. Nehány nap múlva a meglehetősen nagy város tele volt botrány hírével. De hogy melyik zárdában volt ez, azt a tudós asszony soha meg nem tudta. Ki tudná megmondani : mennyi ilyen undokság és sötét bűn van eltemetve a zárdák sötét falain belül ! Mégis

a mai állig fegyverben álló katonai és rendőr államoknak ereje, hatalma a zárdák ajtajánál, a legvertelen sötét hadsereg érdekei előtt megszűnik ;

az egyenlőségnek, igazságnak és jognak e klasszikus korában a liberális kormány és törvényhozás Magyarországon nem merészli megkísérteni a legbátrabb igazságtalanság, előjogok megszüntetésének eltörlését : a papi javak elvétele ;

a jog, törvény és igazság korában a protestánsok a római katolikus papok ellenében igazságszolgáltatást a legnyilvánvalóbb törvénysértés esetében sem várhatnak.

Nagy István.

A sályi-i ev. ref. templom felavatási ünnepélye.

(1901. június 30.)

A mindenfelől özönlő közönséget kellemesen lepte meg az ünnepélyes színt öltött kis község. Diadalkapuk, lengő trikolorok, a keblekben pedig méltó lelkesedés szent tüze. Hatvanhat évi lassu fáradozás jutott el végre a teljes valóság zenithjére, midőn a csinos és stilszerű templom és torony falai közé egyházkerületünk ősz püspökét várta hogy ég felé szálló imájával felavassa magasztos hivatására. A fent kitett napon, 9 óra után délelőtt kondultak meg a harangok, jelezve a Jánkról közeledő főpásztort, kinek kíséretében voltak : Biky Károly esperes, Hajdu Zsigmond püspöki titkár s a sályi egyház főgondnoka Zoltán László. A paplakra megérkező magas vendéget Szabó Béla lelkész fogadta szívből fakadó beszéddel, melyre a régi, ismerős pátriába jövő főpap érzékeny szavakkal válaszolt, míg a fehér ruhás kis leányok vezetője csokorral kedveskedett. Ekkor már a papi lak telve volt az egybesereglett egyházi és világi férfiakkal s azok családjaikkal, kik örömmel üdvözölték az ősz püspököt, ki kevés pihenés után

bevonulva a felavatandó templomba s az alkalmi ének versek elzengedezése után elmondá könyekre fakasztó felavatási imáját. Utána a helybeli lelkész, Szabó Béla ment fel a csinos szószerke s I. Mózes 28, 17 v. alapján, odaadó figyelemmel kísértetve fejtegette az Isten háza bátorító s vigasztaló hatását. Urvacsoraosztás előtt s után Kassay Béla istvándi-i lelkész beszéde s imája fokozta az ünnepélyes hangulatot s dacára a szép számú közönségnek, elég korán befejezést nyert e sákramentom kiszolgáltatása is, mivel négy lelkész fungált két asztalnál. Őt kisded is felvétel az egyház kebelébe a keresztség által, Kazay Gyula gyügyei lelkész figyelmet keltő beszéde kíséretében, melynek elhangzása után a példás rendben lefolyt lélekemelő ünnepélyt a felavatott templom falai között berekesztette Biky Károly szatmári esperes fenkölt imája.

Egyidejűleg a templomba be nem fért hiveknek Gyarmathy Gábor kis-naményi lelkész tartott egyházi beszédet.

Az egyházi szertartás befejezése után versenyre kelt a kis gyülekezet minden tagja az áldozatot nem ismerő vendégszeretet kimutatásában. Ebből az orosz-lán részt a lelkész és a főgondnok családja ragadta ki, valóságos magyar szivességgel tevéen feledhetlenné a jelenvolatának azt az időt, a mit a közebed és esteli fényes mulatság el nem foglalt.

A többfelé szétosztott diszes társaságot egybegyűjtötte a közebed. Tágas, fedett diszes helyiségben, teljes kényelem izletes ételek, italok, pompás-zene, mind csak növelték az öröm és lelkesedés lángját mely végre is a pohárköszöntők árjában csapkodott fel. Kiss Áron püspök a királyért Nagy László alispán a püspökért, Biky Károly esperes az alispánért, Dr. Böszörményi Emil a püspökért Zoltán László az esperesért, Szabó Sándor a sályi-i egyházért, Szabó Béla a vendégekért, Berey József Szabó Beláért, Domahidy István a püspökért és esperesért, Gyarmathy Gábor az egyházmegyei gondnokért, Szegedi Antalért stb. stb. üritettek poharat, kiken kívül még számosan állottak fel, szellemes tósztokkal növelvén a jó kedvet, így Domahidy Viktor orsz. képviselő s mások, míg Darányi miniszter s többen táviratilag fejezték ki érzelmeiket.

Méltó befejezése volt a feledhetlen napnak az esteli fényes táncmulatság, melyre sokan eljöttek azok is, kik az ünnepély többi részében részt nem vehettek. Az ébredező Aurora gyögyörködhetett a táncból piruló arcokban.

Sályi előtt meg kell hajolnunk !

Berey József.

IRODALOM.

A „Magyar Szó” Egy lap, amely független kormánytól, pártoktól s a nagy pénzvállalatoktól, egyformán. Vezeti a lelkesedés az igazságért, a szabadelvűségért, a magyarságért. Ezeket a szempontokat mindennek fölébe helyezi, ezeknek a szempontoknak mindent alárendel. Élénken, temperamentumosan, mellék-érdekek által le nem nyugzott bátorsággal harcol a maga eszményéért, mely nem más, mint a szabadelvű magyar nemzeti állam. Támad mindent, ami ezzel szembe áll. Felkarol mindent, ami ezt az eszményt a megvalósuláshoz közelebb viszi. Ezért visel kerülhetlen harcot nemcsak a klerikális-feudális reakció, hanem az ellen az opportunizmus ellen is, amely magát szabadelvűnek

nevezve az ellenséget csak azért keresi föl, hogy kibéküljön vele. Minden ízében magyar s minden ízében szabadelvű: ez a Magyar Szó. Napi sajtónkban mindenestre eredeti, önálló, külön publicisztikai egyéniség. Emellett, mint hirtlap is a legelső sorban áll. Friss, eleven, változatos. Hírszolgálatát kitűnő, s olvasóját gyorsan, pontosan, megbízhatóan tájékoztatja mindenről, ami az országban s a külföldön a magyar közönséget érdeklő dolog történik. Specialitása, mely többi hirtlapjainktól zsurnalisztikai szempontból is megkülönbözteti, protestáns rovata, mely szinte bámulatos tökéletességgel számol be a protestáns egyházak közéletének minden eseményéről. A Magyar Szó úgy jelenik meg, hogy azt az ország részében már reggel kézhez kaphatja a közönség. Tehát új nemesak szellemének frissességénél, gyökeresen magyar és szabadelvű voltánál fogva, hanem új azért is, mert leggyorsabban, legteljesebben juttatja a nap eseményeit a közönség tudomására. A Magyar Szó előfizetési ára: prot. lelkészeknek és tanférfiaknak egy évre 20 kor. félévre 10 kor. negyedévre 5 kor. egy óra 1 K. 70 fillér. Az előfizetések a Magyar Szó kiadóhivatalába (Budapest, IV. Sarkantyus-u. 3 szám) küldendők. Ajánljuk az elmés, fúrge, sovíniszta magyar és intranzigens protestáns irányu lapot közönségünk figyelmébe.

Protestáns pap. E gyakorlati szakközlöny 1901. évi májusi füzetének ismertetését veszik olvasóink, a mely eléggé érdekes és változatos tartalommal jelent meg.

A folyóirat élén **Nagy Lajos** szentantalfalvi ev. pap tollából: „Ültessetek fákat“ címen egy kedves kis költemény van közölve.

Ezt követi szabad vásár“ címen egy közlemény, a mely az esketési stóla kérdését tárgyalja. Sok szó esett már e tárgy felett; de helyes megállapodásra csakis akkor juthatunk, hogy ha az egyházi hatóságok véglegesen szabályrendeletileg intézkednek arról, hogy a keresztelési és esketési szolgálat *ingyenes* legyen. Különböztetésesebb része ez — az új egyházipolitikai törvények életbe lépte óta — a mi magasztos lelkészi hivatásunknak, hogy esetről-esetre, pénzért végezzük e kötelességünket. Állapodjék meg már valahára a felsőbb hatóság egy bizonyos általános összegben és azt tegye kötelezővé az egyházkerületek összes lelkészeire nézve. Ne tekintse ezt pusztán belügynek és ne adjon alkalmat arra, hogy e felett, a lelkész és a presbiterium, huzalkodjanak. Ugyis elvesztettük már nagyobb részt az esketéseknél a kivonatokért járó díjakat. Az állami anyakönyvvezetők kitűnőleg értenek ahhoz, hogy a lelkészek jövedelmét e tekintetben is megcsónkítsák. Számos anyakönyvvezetőt ismerünk csak közvetlen közlőről is, a kik a fiuknál: a katonai, a leányoknál pedig vagy: a keresztelésijegyet, vagy pedig: a konfirmációi bizonyítványt használják fel. Esett is panasz elég e téren, de tett-e a hatóság csak egy lépést is a sérelmek orvoslására?!

Majd egy egyházi beszéd következik **Csulak Zsigmond** kőböri ref. paptól. Eléggé sikerült fordítás, melynek tartalma nagyon érdekes és mindig ébren tartja s mindvégig leköti a hallgatók figyelmét.

Ezután **Ladányi** nevű szerzőtől: „Mi a jó tétémény?“ címen egy egyházi beszéd jó. Szövegszerű, értelmes beszéd ez, mely a felebaráti szeretet gyakorlását köti szívünkre. Ilyen beszédet már igazán élvezet és lelki gyönyörűség olvasni! Hát még hatásosan elmondani? Szeretnénk ilyenekkel itt minél gyakrabban találkozni.

Az „esküdözés tilalma“ címen egy bibliamagyará-

zat következik **Gödöllei József** ref. pap tollából. Szerző neve éppen nem ismeretlen e téren és e magyarázat is arra vall, hogy bele tud mélyedni a bibliai igazságok örök titkaiba és hogy mesterileg forgatja a tollat.

Ezt követi egy esketési beszéd **B. Pap István** mórágyi ref. paptól. Szép beszéd, buzgó imával befejezve.

Végre az egyik szerkesztő **Lágler Sándor** tollából közölve van egy: „öngyilkos felett tartott halotti ima“, melyben szerző szívetrázó szavakban esd fel bocsánatért a könyörülő Istenhez.

Ime ezekben ismertetjük e füzet tartalmát, ajánlva e folyóiratot az olvasó közönség pártfogó figyelmébe.

Megrendelési felhívás! Ha egyházi törvényeink szorosán nem követelnék is a bilia-magyarázatokat, érzi annak nagy szükségét, velem együtt, minden igehirdető.

A vasárnap délutáni órákon, már csak változatoság okáért is, irásmagyarázatokat kell a rendszeres predikációk helyett tartanunk. De — tapasztalásból mondhatom — nem olyan rendszeres bibliamagyarázatokat, a minőket a meglevő források nyújtanak. Ezeket mi, igehirdetők használhatjuk; de szöszékre, azon módon nem vihetjük, márcsak szerkezetük miatt sem. Mert a nép nem a szentírás egy-egy könyvének az alfától az omegáig megszakitás nélkül egyfolytában való tudományos fejtegetéseit várja. Ezt hamar megunja, mint Izrael a manát. Hanem vár váltakozó képeket, élő, beszélő alakokat, eseményeket, történeteket a bibliából.

Ezt a célt törekedtem megközelíteni azon dolgozataimban, melyekből novemberben,

„Bibliai képek“ cím alatt egy 15 ivnyi füzetet szándékozom kiadni, ha kellő számú megrendelés lesz.

65–70 rövid s népszerű irásmagyarázatot, homiliaszerű kis beszédeket kap a megrendelő 3 korona 20 fillérért, mely összeg a füzet bérmentes megküldése után alulírottához küldendő.

„Miatán a „Bibliai képek“ e. népszerű irásmagyarázataimra nem előfizetést kívántam a kibocsátott *felhívásban*; hanem csupán jelentkezést megrendelés végett s többen mégis előfizettek, beküldvén 320 koronát: kérem az érdeklődőket, hogy csupán megrendelésre jelentkezni sziveskedjenek. A megrendelést legkésőbb f. évi szeptember 1-ig kérem címemre. Nagy-Igmánd 1901. július 9. *Szentkúti Kiss Kárly.*“ ev. ref. lelkész.

K Ü L F Ö L D.

Egy nagyvárosi egyház Svájcban.

— Basel —
19. §.

Az egyházfelügyelet hatásköre következő:

a) választják az alsóbb egyházi hivatalnokokat: sekrestyést, orgonistát, előénekest és orgonafujszókat; az ezeknek kötelességeit szabályozó rendeleteket jóváhagyás végett az egyháztanácshoz terjesztik föl,

b) felügyelnek a gyülekezeti-, illetve szegény pénztárnak kezelőire; az általok megvizsgált és helyesnek talált számadásokat jóváhagyás végett az egyháztanácshoz terjesztik föl,

c) gondoskodnak azoknak az adományoknak és ajándékoknak elkülönözött kezeléséről, és hováfordításáról, melyek gondjaikra templomi vagy gyülekezeti szükségleteiknek fedezésére bizattak;

d) tanácsot adnak, ha miben más egyházhatóságok által megkérdetnek;

e) gondoskodnak a gyülekezetben a keresztyén

életet elősegítő eszközökről, az istentiszteleti jórend fenntartásáról, idevonatkozólag az egyházhatóságoknak javaslatokat terjesztenek elő.

20. §.

Az egyházjelölési eljárásokat az elnökök hívják egybe, annyszor, a hányszor csak szükséges, vagy ha az tagjainak egyharmada által írásban követeltetik.

D) Lelkeszi testület. (Capitel).

21. §.

A lelkeszi testület tagjai a Basel-város kanton rendes egyházi szolgálatában álló lelkészek.

22. §.

A lelkeszi testület egybegyülekezik mindannyiszor, a hányszor csak az elnök egybehívja, vagy ha hét tag az ülést írásban követeli.

23. §.

A lelkeszi testület a maga kebeléből választja elnökét, ennek helyettesét és a jegyzőjét.

24. §.

A lelkeszi testület hatásköre következő:

a) véleményt mond tisztán egyházi kérdésekben oly dolgok felett, melyeket az egyháztanács küldött hozzá;

b) joga van egyházi ügyekben az egyháztanácshoz javaslatokat tenni;

c) megejti azoknak az istentiszteleteknek tartásánál szükséges eljárásokat, a melyek az egyházi év folyamán, vagy rendkívüli eseteknél szükségeseknek mutatkoznak.

25. §.

Az előbbi §-ban mondottak megbeszéléséhez azok a theol. professorok is meghívandók, a kik a miniszteriumnak tagjai.

... Eddig tart az 1874-iki törvény, mely 1896-ban annyi változást szenvedett, hogy egy újonnan épült templom körül a hetedik, az u. n. szt. máthé-templomi egyházközség formáltatott, mely a többi egyházgyülekezetekkel mindenben egyenlő rangu.

* * *

E törvény közlése mintegy megköveteli az itt következőknek elmondását.

A *lelkipásztorok* száma huszonkettő. A münsteri nagy egyházközségben egy főlelkész és öt lelkész, a szt.-péter-templomban egy főlelkész és három lelkész, a szt.-leonhard-templomban ugyanennyi, a szt.-theodor-templomi egyházközségben egy főlelkész és két lelkész, a szt.-máthé-templomban ugyanennyi, a riehen-bittingeni és kleinhünningeni egyházközségekben egy-egy lelkipásztor munkálkodik. A főlelkészek fizetése (lakáson kívül) 5000 frank, (ugy 4750 korona), a lelkészeké 4500 frank. Stóla nincs. A tizenötödik szolgálati évtől kezdve 500 frank korpótlékot huznak a lelkészek. Anyagi gondoktól hát menten élnek, mert ha bár az élet nem mondható Svájcban olcsónak, de az itt uralkodó egyszerű életmód, a fényűzéstől távolmaradás; mindenütt jólétet teremt. Emellett a lelkészt az egyház anyagi gondjai sem bántják; egyház-vagyon, egyházi-adó, iskola-öt nem aggasztják; egy jelentős az egyházi épületek állapotáról, egy nyugtatvány, s a többi az építkezési departament avagy a (reformatio idején secularisált) egyházi és iskolai javak felügyelőségének körébe vág.

Szívével, lelkével, minden erejével hivatásának élhet itt a lelkipásztor. És mégis, a tudomány s az ige fegyvereivel fölővedzve sem képesek a szektákat kiirtani. Az üdvhad-seregének hadnagyai versenyre kelve hódítanak a „szegények és romlottak“ között a nép legalsóbb rétegében. A hivatalos egyháznak is el kell ösmernie, hogy e hadnagyok mentenek meg veszendő lelkeket, s ez indokolja egyik baseli theol. professor nagy feltűnést kellett sürgönyét, melyet a svajci református predikátorok egyesületéhez intézett, a mikor ez gyűlésén ép e kérdést tárgyalta: „miként predikáltassék az evangéliom a szegényeknek“ — üzenté a nagy tudományu professor: „predikáljátok úgy, mint az üdvhad-serege.“ — Józán felfogásu ref. lelkész nem követheti az üdvhad-seregének predikálási modorát, melynek illusztrálására beszélem el, hogy láttam egy teli estén, mikor egyik „szakasz“ sörházról sörházra, lebujról lebujra járt, hallottam a mint bent az ajtó mellett megállva rázendítette zsolozsmáját; a vastag füsttel, undorító léggel telt teremben elnémult a babeli zavar, a beallott csend, az ének, a néma alakok megillettek, de annál mélyebben hasított a szívébe a kacaj, mely innen is onnan is előharsogott.

* * *

A *templomok* száma tizenegy, ezeken kívül még hét kápolna szolgál az ige hirdetésére. Tizennyolc szószékből predikálják a Krisztus evangéliomát vasárnapon úgy, mint ünnepnapokon. A hivatalos lelkészeknek segítségökre állanak az egyes vallásos egyetek lelkészei; sőt a theologiai professorok közül is három, a kik nem hagynak egyetlen hónapot elmúlni, hogy egyik vagy másik templomban ne predikáltak legyen. Ha nálunk jogghallgató legatusaink a világi elemet képviselik a kathedrán, itt is hallható „laikus“ hangja a szószékből, pl. husvét délutánjan a münsterben egy berlini öreg, de még mindig szolgálatban álló tábornok predikált, — zsufolt templom előtt. — Vasár- és ünnepnapokon következő istentiszteletek vannak: kora reggeli istentisztelet (predikációval), legalább is két helyen; délelőtti istentisztelet (nagy ünnepeken urvacora osztással minden templomban, míg vasárnaponként csak két templomban van fölterítve az urasztala); délelőtt 11 óraker gyermekistentisztelet (csak néhány templomban); délután 3 óraker predikáció, vagy ha a lelkésznek úgy tetszik, e helyett az esteli órákban egy vallásos tartalmu értekezést tarthat. A hétköznapi istentiszteleteket illetőleg ajánlatos volna, hogy Basel tanuljon Debrecéntől. Tanulni nem szégyen, nem volna szégyen megtanulniok a svajciaknak, hogy a hétköznapi bibliamagyarázatot bevezessék templomaikba. Igaz, hogy kedden délelőtt a főtemplomokban predikálnak, de ide aztán pontot tehetünk, mert hétfőn és csütörtökön délelőtt már csak keresztelések és esketések számára nyitják meg a templom ajtókat. Mindenik főtemplomnak megvan a maga vegyes énekkara, mely azonban csak ritkán működik közre az istentiszteletben. Nem is érzik itt szükségét a művészi éneklésnek; művésziesen, összhangzatosan, elragadóan éneke a gyülekezet minden alkalommal.

* * *

Az *iskolák* az állam tulajdonai s az 1880-iki közoktatásügyi törvény 45 §-a szerint; „az elemi iskolákban (Primarschule) és a középiskolák (Sekundarschule, gymnasium stb.) két alsó osztályában a vallásoktatást a tanítók teljesítik“, de „a középiskolák felsőbb osztályaiban és a főiskolákban vallás nem tanítatik“. Ilyen törvény mellett nem tehet az egyház egyebet, minthogy

a vallásoktatást a lelkipásztorokra bizza. Az „egyházi“ vallásoktatás háromféle: a) hétköznapi, melyben minden gyermeknek részt kell vennie, tizenkettedik életévétől a tizenhatodikig, ha a konfirmációhoz való jogosultságát nem akarja elveszteni. Ám, ha a szüle vagy gyám követelné, a gyermek a vallásoktatás alól azonnal felmentendő (Bundesverfassung 49-ik articulu-a). Ilyen esetben lép elő a lelkész, mint belmissionarius. A szülék annál a lelkipásztornál iratják be gyermekeiket vallásoktatásra, a melyknél nekik tetszik. Ha így egy lelkész tulterheltenék, s a szülők hitbeli eltérés miatt nem vonnának hajlandók gyermekeiket gyülekezetek többi lelkipásztoraihoz átvinni, az egyháztanács gondoskodik, hogy olyan segédlelkész állíttassék vallásoktatásra, kinek hitbeli felfogása a szülékével megegyezik; (ime egy jelecskéje a „positiv“ és „liberalis“ pártok huzavonájának). A vallásoktató kötelességei közé tartozik, hogy a gyermek szüleit, gyámját meglátogassa, velök keresztyéni összeköttetést tartson fenn (1881. zsinati rendelet, 5. §.) b) A konfirmációra előkészítés egy téli félév alatt történik; ez fejezi be a vallásoktatást. Ha egy gyermek vallásoktatásban nem részesült, konfirmációjára nem bocsátható. c) A vasárnapi gyermekistentiszteletek rendje: ének, ima, katekhisálás, ima, éneklés. Ez az istentisztelet is nyilvános. A katekhisálás úgy történik, hogy a lelkész a szöszékből kedélyesen eldiskurál a gyerekekhez, a gyermekek meg nagy örömmel feldiskurálnak a pap bácsihoz. Ez az istentisztelet ékes baseli dialektuson folyik.

* * *

Hogy az állam és egyház viszonyairól is szóljak valamit, örömmel konstatálhatjuk, hogy az egyház abból a szolgálói helyzetéből, a melyben 1874. még inkább 1848. előtt állott, kiszabadult. Az államhatalomnak az a caesareopapistikus befolyása az egyházi ügyekre a történeti fejlődésben birta gyökereit. Míg Németországban a fejedelmi hatalommal, addig Svájcban a kanton elöljáróságával léptek szövetségre a reformátorok, mint a legfelsőbb államhatalommal, a mely aztán biztosította hatalmát az egyház organizatiojában is.

Az államhatalmi tulsulynak még ma is mutatkoznak jelei. Ime egy eset: — — — kanton egyik városában néhány himlő eset fordult elő az 1900. év adventi napjaiban. Erre a kantoni hatóság becsukatta a templomokat — karácsony szent ünnepén; — de nem ám a városka korcsmáit, a melyek mindenesetre ve szélyesebbek, mint a templomok, hol az utolsó szegény is, ha rongyokba is, de tisztába öltözködve jelenik meg.

* * *

Tulajdonképpen azért irtam meg e sorokat, hogy a baseli nagyvárosi egyházközségekre osztott református gyülekezetnek egyszerű képét rajzoljam meg.

Ez a rendszer nemesak Baselen honos, de az egész Svájcban. Hol a ref. lakosok száma két lelkészt kíván, ott kettő, hol többet, ott több, a lelkészek számának megfelelő egyházközségek állanak fenn. Olyan pártok azonban nem hiányoznak, kik a magok hatalmi érdekeikért nagyi sietséggel ne törekednének a fennálló egyházi szervezetet megváltoztatni. — — — kanton pl. ment volt az u. n. „liberalis“ predikációktól egész a legközelebbi időkig. Az utolsó választás alkalmával azonban fővárosának legnépesebb egyházközsége „liberalis“ lelkészt választott, a ki, — magam is hallottam szónoklását — kitünő prédikátor. Azóta a „liberalis“ theologia hívei minden állomást a magok emberivel

szeretnének betölteni. Igen ám, de a városnak csak egy egyházközsége „liberalis“. Most hát gyakorta hallható, hogy a liberálisok a nagy tanácsnál a város egyházközségeinek egyesítését akarják kiereszszakolni. Reménykednek, hogy így a többséget megszerzik. Stadt und Land. 1901. március.) Ezek a hírek meglepők, mert a többi városokban a meglevő egyházközségeknek még kisebbekre osztásán fáradoznak, mivel hogy a növekedő népesség következtében a lelkészek nem képesek lelkipásztori kötelességeiknek eleget tenni. (devonatkozólag bő tudósítást hoz (der Kirchenfreund 1901. jun. 21. száma.)

Adja Isten, hogy a magyarországi ev. ref. egyházak a pártok ilyes torzsalkodásától ment legyenek.

(Vége.)

Peregrinus.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Személyi hír.** Főtiszteletű és Mélt. Kiss Áron püspök úr Szatmár-vármegyében Bajfaluban tölti a szünidőt, ottan keres magának üdülést és szórakozást; mint írja, kellemes a hely, jól érzi és jól tanálja magát. Hozza Isten majd vissza körünkbe megújult erővel és kedéllyel a főpásztort a pihenés után.

— **Tájékoztató.** A hajdu-böszörményi ev. ref. egyház, 1901. évi szept. 1. napján megnyitja négy osztályu polgári leányiskoláját. Az évi tandíj 50, azaz ötven korona, mely két részletben: szeptember 1—5 napjain és február 1—5 napjain fizetendő be. Ezen tandíjon kívül, fizet minden növendék egy évre 4 kor. 50 fillért, melyben a bizonyítvány díja s az országos nyugdíjjárulék is bent foglaltatik. Ez összegből 2 korona 30 fillér és az első félév kezdetén, 2 korona 20 fillér, a második félév kezdetén fizetendő. Felvételi feltételek az 1901/2. iskolai évre: Az I. osztályba felvétetnek, a kik a négy vagy öt elemi osztályt jó eredménnyel elvégezték s erről bizonyítványt mutatnak fel. A II. osztályba felvétetnek azok, kik a népiskola hat osztályát elvégezték, vagy az első polgári osztály elvégzéséről bizonyítványt mutatnak. Ezen első évben felvétetnek a II. osztályba azok is, kik öt elemi osztályt végeztek, de ezek, felvételi vizsgát tartoznak letenni. A III. osztályba felvétetnek, kik a II. osztály elvégzéséről bizonyítványt mutatnak fel. Ezen első évben, felvétetnek azok is, kik hat elemi osztályt végeztek, de ezek felvételi vizsgát tartoznak letenni. A IV-ik osztályba felvétetnek, kik a III-ik osztály elvégzéséről bizonyítványt mutatnak. Magán tanuló, az évi rendes 50 korona tandíj és 4 korona 50 fillér járulékon kívül, vizsgadíj címén 20 koronát fizetnek. Bővebb felvilágosítást ad a'olított. Vidékiek, tisztos családoknál, mérsékelt díjjért — teljes ellátásban részesülnek. — A pályázat is meghirdettetett három rendes és egy segéd tanítónői állásra, 1400 k. illetve 1100 k. és 240 k. lakpénz fizetéssel. A négy tanítónő közül bizatik meg egy az igazgatónői teendőket, ki 200 kor. tiszteletdíjban részesül. Vajha, többi nagy egyházunk is követné a böszörményi adott példát. Elhanyagolt nőnevelésünk, nagy lendületet nyerne ez által, a tősgyökeres magyarság kebelében. Figyelmeztetjük ev. reform. vallású, polgári iskolára is képesített tanítónőinket, hogy a pályázati kérvényt július 30-ig adhatják be. Hajdu-Böszörmény, 1901. június 24. Zsigmond Sándor, lelkész, a vezető bizottság elnöke.

— **Kérelem.** Nagy Károly lelkész felkéri mind-

azokat, kik „Ujabb Költemények“ című műve kiadására vonatkozólag előfizetési felhívást, illetőleg gyűjtő ívet kaptak, hogy azt, miután az előfizetés határideje június 30-án lejárt, az előfizetési pénzzel együtt címére haladéktalanul beküldeni sziveskedjenek.

— **A debreceni egyház presbiteriumának magatartása a Csapó kertben rendezett istentiszteletekkel szemben.** Vettük s jól eső örömmel közöljük a következő jegyzőkönyvi kivonatot. 684/1901 P. Olvassatik Eröss Lajos hittanszaki dékánnak f. évi 308. sz. a. főtiszt. püspök úrhoz intézett levele, melyben nevezett dékán jelenti, hogy a Csapó kertben két hónapra terjedő idő alatt tartott istentiszteletek ékesen és jó rendben folytak le, egyszersmind az Alföldi Takarékpénztár által 8441 sz. a. kiállított betéti könyvet azzal a megjegyzéssel küldötte meg, hogy erre a könyvre betett 35 korona 64 fillér a csapó kertben tartott istentiszteletek alkalmával a perselyben gyűlt. Végzés. A jelentés örömmel vétetvén tudomásul, presbyteri gyűlésünk ezuttal is elismerését és köszönetét fejezi ki a hittanszaki ifjúságnak és a theologiai tanárkarnak a csapó kertben tartott istentiszteletek tartásában tanúsított buzgó egyháziasságért, a megküldött takarékpénztári könyvecskét pedig azzal az utasítással adja ki az egyház pénztárának, hogy a csapó kertben tartott istentiszteletek alkalmával a perselyben gyűlt és e betéti könyvön elhelyezett 35 korona 64 fillért, mint a csapó kertben tartott istentiszteletek tartásának költségére rendelt összeget vegye be és kezelje. Miről nt. Eröss Lajos theol. dékán úr e jegyzőkönyvi szám csatolásával levélben, az egyház pénztára a betéti könyv csatolásával végzésileg értesítettnek. Kelt Debrecenben az ev. ref. egyház presbiteriumának 1901. évi június hó 9-ik napján tartott gyűléséből. Kiadta: Somogyi Pál főjegyző. Jóleső örömmel közöltük ezt a kivonatot, nem subjectiv okokból, mert az ilyenre mi nem sokat adunk, hanem azért, mert ez a kivonat kétségtelen bizonyossága annak, hogy a debreceni egyház presbiteriuma szóban forgó s pusztán egyházunk javára irányult kezdeményezésünket rokonszenvével kíséri. Legyen érte övé a dicsőség.

— **Erdekes szociális mozgalom a Pó folyam vidékén.** Körülbelül egy év óta indult meg. A munkások ugyanis kikkel ott a földbirtokosok és munkaadók sokszor bizony embertelenül bánnak, a szociális párthoz csatlakoztak. Mantua Guastalla, Revere, Ferrara, Rovigo stb. környékén számos ugynevezett: „Leghe di miglioramento“ (helyzetjavító szövetség) alakítottak, melyek eddigelé elég szerényeknek mutatták magukat követeléseikben. A férfiak ugyanis megelégedésnek, ha naponként 2 koronát keresnek; az asszonyok és leányok csak azt óhajtják hogy ne kellessék nekik éhezniök; így p. o. az ugynevezett „Risaiolé“-k (a rizsföldeken dolgozó asszonyok) a következő igényeket állították fell: minekutánna nekik egész napon át csupasz láb-bal vízben kell állaniök 7 órai munkaidő mellett 1 korona napi bért kérnek (!) A mozgalom olyan arányokat ölt, hogy csupán Mantua vidékén circa 3000-en iratkoztak be a „Legheddi miglioramento“ tagjaiul és az egész Pó-síkságon néhány százezerre megy a számok. Miután pedig ezek a szegény munkások az ő tényleg szármalmas és nyomoruságos helyzetök megjavítására irányult törekvésökben a római katolikus egyháznál semmiféle támogatásra nem találtak, most már kezdenek az egyház iránt bizalmatlankodni, a mit ügyesen kizsákmányolnak a valdensesk s eredménnyel hirdetik a szegény munkásoknak, hogy a római katolikus egyház és a szociális mus között még valami más is van, nevezetesen *evangélium*, melyben békeséget egyedül lehet találni. Nekünk pedig

eszünkbe jut ezeket olvasva, hogy lapunk évekkal ezelőtt azért részesült éles támadásban és pedig nemcsak katolikus, hanem éppen bizonyos református oldalról is mert egyik vezércikkében azt hirdette, hogy menjünk a nyelvkérdés miatt elégedetlen Dorog-vidéki magyar görög-katolikusok közé hirdetve azoknak az evangéliumot! lám a szegény valdensesk velünk egy nézetben vannak!

— **Miről ismered meg a jó kálvinista magyar embert s honnan tudod hogy az nem pápista?** Onnan és arról, hogy a kálvinista magyar embernek jellemző tulajdona az, hogy az utcán mindenkit köszönteni szokott még pedig nyíltan és kalapemeléssel és szokásos mondókával; így p. o. a sárréti ember ekképpen: „jó reggelt!“ Regge től délutánig: „jó napot.“ Este felé „jó estvét“ s távozó félen: „jócsakát“ (jó éjszakát.) Érdekes az is, mikor valaki olyankor talál máshoz menni, mikor a család eszik, midőn is a köszöntés után rögtön azt mondja: „Isten áldja meg az ételét meg az emberét is.“ Majd az ételhez hivatván megköszöni ezen mondással: „csak tessék Isten jóvoltából!“ Mindezek ma már formák ugyan csak, de csakis a kálvinista embereknél otthonosak; valamint az is csak a kálvinistáknál fordul elő (legalább a sárréten csakis ezeknél!) hogy mulatozás közben is énekelnek s bármilyen visszásnak tűnjék is fel némelyek előtt, az bizony akárhányszor megtörténik még ma is, hogy kocintás előtt a „Te benned biztunk eleitől fogva“ hangzik el. Régi tisztos kornak tiszteletreméltó maradványa!

— **Tanítóképző intézeti ösztöndíj.** Ősi kollégiumunk intézetei közül teljes kifejltségében legifjabb a tanítóképző intézet. Ez a büszkeségünk, mely ma a testvértanintézetek között ugy jeles és nagyszámú tanerővel mint gazdag tanfelszereléssel való ellátás sőt népesség tekintetében is hazánkban az első helyen áll, az újabb időkig még sajnosan nélkülözötte a kellő erőjű ösztöndíj-segedelmet. Köztudomásu dolog azonban, hogy az utóbbi évek alatt az áldozathozók figyelme ebben az irányban is jelentkezni kezdett. Már előbb maga az egyházkerület kiváló gondoskodása tárgyává tette ezt az intézetet, midőn nemcsak új tanszékeket szervezett a részére de a tápintézeti kedvezményes helyek számát tetemesen fölebb emelte, a tanintézeti ifjak segélyező egylete javára 600 korona évjáradékot biztosított, a tápintézetbe be nem férő növendékek élelmezésére egyelőre évi 1200 koronát utalványozott s a benlakási díj szedését megszüntette. A sok irányu gondoskodásnak a netovábbját képezi azonban a többrendbeli alapítványairól nagy elismerésben részesülő dr. Medve Kálmán és nejének már régebben is megemlített 10—10 ezer koronás alapítványa, melyből az egyik tizezer koronának a jóvedelme pályavégzett jeles ifjaknak adatik ki, hogy megválasztatásuk alkalmával a szükségesekkel magukat felszerelhessek. Az 1900—1901-ik tanévben végzett ifjak közül *K. Nagy Sándor* és *Sólyom Ferenc* h.-bőszörményi származású jeles ifjakat vette fel a tanítóképző intézeti tanári kar, kik amint állomást foglalnak, egyenlően osztónak a 400 koronás ösztöndíjon. Midőn a kiváló segélyezés folyósításának első alkalmával méltónak tartottuk a felsoroltak megemlítését: egyuttal felhívjuk lelkésztársaink gondoskodó figyelmét abban az irányban, hogy egyház-községükben lakó s a tanítóképezdebe léphető ifjakat igyekezzenek irányítani, hogy intézetünk népessége hovatovább fokozódjék. Mig kellő számu végzett ifjakat bocsáthatunk ki innen a megürült vagy ujonnan szervezett akár felekezeti, akár nem felekezeti tanítói állomások

betöltésére: addig kevésbé télthetjük reformált egyházunknak ebben a tekintetben fennálló érdekeit.

— **Az erdélyi szász atyafiak egyházi adózási rendszere.** Ide s tova 700 esztendeje már annak, hogy ezek a németajku atyafiak itt nálunk letelepedtek s igazán bámulatra méltó az a ragaszkodás, melylyel ezek vallások és egyházok iránt máig is viseltetnek. Mi, a kik e sorokat írjuk, már több év óta minden nyáron megfordulunk e szorgalmas nép között s volt módunkban közéletük minden fázisait megfigyelni. Ott egyház és község ugyanazonos fogalmak s annak, hogy vallásukat és egyházukat annyira szeretik, tapasztalatlank szerént egyik oka az, hogy *hogy nincs külön egyházi adójuk.* Minden egyházi adó együtt vettetik ki és szedetik be a községi pótdadóval még pedig a nélkül, hogy külön ki volna tüntetve az adókönyvecskében, hogy mennyi az egyházi célokra szolgáló illeték. Az évi költségvetés összeállítása alkalmával számításba veszik, hogy mennyi szükséges p. o. a községi lakosok épületeinek tűzkár elleni biztosítására (minden egyes épület biztosítva van a közégi közköltöböl s erre a háztulajdonosoknak semmi gondjuk!) mennyi kell az utcák világítására, kövezetére, iskolákra, külső és belső hivatalnokok fizetésére stb. stb. s mindezt birtokaránylag vetik ki s ismerellen az, a mi p. o. nálunk divatos, hogy egyházi adó címén senki p. o. 20 vagy 30 forinton felül nem fizet. Igenis a szászoknál fizet annyit, a mennyi a megállapított adókules szerént reá állami adója után esik, ha az 300 frtot tesz is ki! Igy kellene ennek lenni nálunk is s bármédig okoskodjunk is egyházi adózásunk reformálásáról, célt mindaddig nem fogunk érni, mlg egy ilyenféle rendszerváltoztatásba bele nem megyünk. Igaz, hogy ez a vegyes vallású községekben kissé komplikáltabb munkát igényelne, de há komolyan akarjuk, keresztül vinni nem lehetetlen. Hiszen ma már az erdélyi szászok sem elszigetelten élnek; ellenkezőleg: van már ő közöttök is elég oláh! Ám azért egész állami és szociális életöket bölcsen összhangzásba tudják hozni egyházi életökkel s könnyebben élnek, jobban boldogulnak, mint mi református testvéreik.

— **Nyilatkozat.** „A „Kristály“-viz igen tiszta, egészséges üdítő ital s használata a gyomorban egy kellemes megkönnyebbülés érzését hozza létre.“ *Dr. Batizi Endre, nyug. megyei főorvos, Budapest, VIII., Gólya-utca 37. sz.*

Szerkesztői üzenet.

Id. Lánczy József nekrológ iroját szives tisztelettel kérem az életrajz hátralevő s lapunkban meg nem jelent részének mihamarabbi beküldésére. — **K. B. Istváni.** Igen szivesen tettem. A beküldött értesítést legközelebb adom. — **T. M. Helyben.** Ez is jönni fog. Örülök, hogy ez a dolog is kezd maga iránt minél nagyobb érdeklődést kelteni. A jelek oda mutatnak, hogy az egész vonalon ébredszünk. Hála Istennek! Egyebet nem is akartunk. — **S. J. Belényes-Ujlak.** A kérdéses évszámot így kell olvasni: 1688. Tehát jól sejtetted, Most már a mint láthatod „Adataid“ is megindultak. Kissé bajos, hogy nehezen lehet a kéziratot eligazodni; hehát megpróbálkozunk vele. — **V. I. Rév.** Egy kis türelmet. Most már ugy látom, megindultak hozzád, sőt rendszeren járnak ama bizonyos lapok. Ha elmaradnának, kérem csak reklamáld meg mert én előfizettem. — **K. Z. Newyork.** Erre a számrá elkésve érkezett, de legközelebb adni fogom. Szomorú dolog ez nagyon s bizonyos kommentárral fogok szolgálni, mert azt a boldogtalan embert én is ismerem. A címet kijavítottam; az ígért munkálatot várom és szivesen veszem. — **B. I. Apagy.** A lapot egyszerre és mindig szombaton délután exp. dialjuk. Ha nem érkezik pontosan, a postán a hiba. — Ó méltósága rendszeren itthon tartózkodik.

Tartalom-jegyzék: A mi vallásunkról. Fodor Sándor. — Tárcá: Ujabb pótdatok a belényes-ujlaki ev. ref. egyház történetéhez 1900. Sipos János. — Tanügy Iskolaszéki ülés. Referens. — Pár szó középiskolai vallásánaráinkhoz. Bányai S. — Közéletünk: Tájékozásul. Nagy István. — A sályi-i ev. ref. templom felavatási ünnepélye. Berey József. — Irodalom. — Külföld: Egy nagyvárosi egyház Svájcban. Peregrinus. — Különfélék. — Szerkesztői üzenet. Pályázatok.

Felelős szerkesztő: **ERŐSS LAJOS.**

Pályásat.

A karcagi ev. ref. hat osztályu gymnasium fentartó testülete pályázatot hirdet az ujonnan létesített helyettes tanári tanszékre. Pályázhatnak oly tanárok, illetőleg tanárjelöltek, kik ev. reform. vallásuak s a classica-philologia esetleg a magyar-latin nyelvi tanszékre szereztek, vagy készülnek szerezni képesítést.

Ezzel a helyettes tanári tanszékkel 1600 korona évnegyedenként előre fizetendő javadalmazás van összekötve; megjegyeztetik, hogy az intézet közel jövőben várható tovább fejlesztése idején e tanszék rendszeresítettetni fog.

A keresztlevéllel, képesítésre, eddigi szolgálatra, katona kötelezettségre, egészségi állapotra vonatkozó bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok 1901. július 25-ikéig a karcagi ev. ref. egyháztanácshoz címezve alulirothoz nyujtandók be.

Karcag, 1901. július. 1.

Hajnal Elek

ev. ref. lelkész. gym.
igazgató tanács elnöke.

1-1

Pályázat tanítónői és nevelőnői állásokra.

A dunántul ev. reform. egyházkerület Pápán, a folyó 1901-ik év szeptemberében a már meglevő leányinternátussal kapcsolatban felsőbb leányiskolát állit fel s azt a négy alsó osztálylyal megnyitja. Ennek folytán az intézet igazgatótanácsa az 1901—1902 tanévre, egy évi ideiglenes alkalmazással pályázatot hirdet:

- 1 mennyiségtan-természettudományi,
- 3 nyelv-történettudományi,
- 1 francia tanítónői s illetve nyelvmesternői,
- 1 nevelőnői.

tehát összesen 5 tanítónői és egy nevelőnői állásra.

Az a) b) c) alatti állásokra oly ev. reform. vallásu okleveles polgári iskolai tanítónők pályázhatnak, a kik a mennyiségtan-természettudományi s illetve a nyelvtörténettudományi szakcsoportra vannak képesítve. A c) alatti állás elnyeréséhez feltétlenül szükséges a francia nyelv teljes bírása és e nyelv elméleti oktatására (a II—IV. osztályokban) való képesítés. A nevelőnői állásnál el-

engedhetlen feltétel a német nyelv birása. Egyéb-ként mindegyik állás betöltésénél előnyben részesülnek azok, akik a német nyelvet beszélők s azonkívül a torna, kézimunka vagy rajz tanítására képesítéssel bírnak. Egyéb modern nyelveknek, így a francia, angol és olasz nyelvnek birása szintén előnyül szolgál.

A fentebbi állásokra alkalmazott tanító és nevelők kötelesek a felsőbb leányiskola négy osztályában a tantárgybeosztás szerint rájuk eső tárgyakat heti 20 maximális órászámmal tanítani s az internátusban a bentlakó növendékekre a szervezeti szabályzat által megállapított módon felügyelni.

A tanítónői állásoknak — ide értve a francia nyelvet is — javadalma lakás és teljes ellátás az intézet internátusában és 1000 korona évi fizetés, melyet az intézet pénztára havi előleges részletekben szolgáltat ki; a nevelőnőnek a fizetése 600 korona, lakás és teljes ellátás. Ez állások betöltése a főiskolai gondnokság által egy évre ideiglenesen történik; az alkalmazott tanerők és nevelőnő állandósítására nézve az egyházkerületi közgyűlés fog a próba-év leteltével határozni. Az összes állások *szeptember 1-én* elfoglalandók.

A képesítést, nyelvismeretet, esetleg tanítónői vagy nevelőnői működést igazoló okmányokkal és keresztlevéllel felszerelt pályázati kérvények a főiskolai gondnoksághoz címzendők s dr. Horváth József felsőbb leányiskolai és növeldei felügyelőhöz Pápára küldendők.

A pályázat határideje 1901. aug. hó 4.

Dr. Darányi Ignác,
vil. gondnok.

Csike Lajos
egyh. gondnok.

Pályázati hirdetés!

Az államilag segélyezett s 8 osztályúvá fejlesztendő békési ev. ref. főgymnasiumhoz pályázat hirdetik.

1. egy latin-görög ;
2. egy latin-magyar tanszékre, mely tanszéknek javadalma 2400 korona törzsfizetés, 400 korona lakáspénz : továbbá
3. egy matematika-fizikai helyettes tanszékre, melynek javadalmazása 1800 korona.

A latin-görög és matematika-fizikai tanszék betöltése a vallás- és közoktatásügyi miniszterium hatáskörébe tartozik; a kérvények tehát ahoz címzendők.

Pályázhatnak ev. ref. vallásu tanárok és tanárjelöltek.

Az 1. és 2. számú tanszékre okleveles

pályázók hiányában helyettes tanárok fognak alkalmaztatni, 1800 korona fizetéssel. Az egyház fentartja magának azon jogot, hogy okleveles pályázókat is, rendes tanári fizetéssel ugyan, de egyelőre ideiglenes minőségben alkalmazhasson, illetve terjeszthessen fel kinevezésre.

Az alkalmazott tanárok mindaddig, míg az intézet teljesen el nem lesz látva tanerőkkel, heti 20—22 órán kötelesek tanítani.

Pályázati kérvények, az életkort, vallást végzett tanulmányokat, eddigi szolgálataikat, véd-kötelezettségüket, egészségi állapotukat igazoló okmányokkal ellátva *augusztus hó 1-ső napjáig, a gymnasium igazgatóságához* küldendők.

Megjegyeztetik, hogy annak idején, az állammal kötött szerződés értelmében 2600, 2800, 3200 és 3600 koronás tanári törzsfizetések is fognak rendszeresítettetni.

Békés, 1901. július 11.

Szegedi Károly,
az egyháztanács einöke.

1—2

Pályázati hirdetés.

A debreceni ev. ref. egyház felsőbb leányiskolájánál és az ezzel kapcsolatos tanítónőképző intézeténél *a magyar és német* nyelvi tanszékre pályázat hirdetik.

A heti órák legnagyobb száma 20.

Javadalmazás : 2400 korona fizetés, 600 korona lakbér, öt izben 200 koronás ötödéves korpótlék, melyek évnegyedes részletekben előlegesen fizettetnek.

A megválasztott az 1894. évi XXVII.-dik t.-c. alapján létesített országos nyugdíj és gyámin-tézetnek jogosult és kötelezett tagja.

Pályázhatnak középiskolákra képesített tanárok. Azoknak, kik lelkeszi oklevéllel bírnak és a kik a francia nyelvet is tanítani képesek előny nyújthatnak.

Tanárjelöltek megválasztásuk esetében a magyar és német nyelvből a középiskolai képesítésről szóló oklevelet egy év alatt megszerezni kötelesek és csak ennek megszerzése után állandósíthatnak.

Keresztlevéllel, képesítő oklevéllel, netalan eddigi szolgálatról, hadkötelezettségi viszonyról szóló igazolványokkal, egészségi bizonyítvánnyal felszerelt kérvények *augusztus hó tizedikének délután öt órájáig* Dóczy Gedeon igazgatótanárhoz juttatandók.

A megválasztott köteles állását folyó évi szeptember hó 1-én elfoglalni, a magyar és német nyelven kívül human tárgyakat a fent meg-

jelölt óraszámig tanítani; állását az iskolai év folyamán el nem hagyhatja.

Kelt Debreczenben, az 1901. évi július hó 3-án.

Kiss Albert
az igazgatótanács elnöke.

Pályásati hirdetés.

A debreceni ev. ref. egyház felsőbb leányiskolájánál s az ezzel kapcsolatos tanítónőképző intézeténél egy tanítónői állásra, melylyel a *történelem és földrajz tanítása* van egybekötve, pályázat hirdettetik.

Heti órák legmagasabb száma 24.

Javadalmazás: 1600 korona fizetés, 400 korona lakbér, öt izben 120 koronás ötödéves korpótlék, melyek évnegyedes részletekben előlegesen fizettetnek.

A megválasztott az 1894. évi XXVII-dikt.-c. alapján létesített országos nyugdíj és gyámin-tézetnek jogosult és kötelezett tagja.

Pályázhatnak a nyelv-történettudományi körből polgári iskolára képesített ev. ref. vallásu tanítónők azon kötelezettséggel, hogy, ha az álláshoz kötött szakcsoport tantárgyai valamelyikéből képesítést még nem szereztek, egy év alatt megszerzik s a nyelv-történettudományi szakcsoportból teljes oklevél megszerzése után állandósíttatnak.

Keresztlevéllel, képesítő oklevéllel, erkölcsi, egészségi, esetleg szolgálati bizonyítványokkal felszerelt kérvények *augusztus hó 10-dikének délutáni öt órájáig* Dóczy Gedeon igazgatótanárhoz juttatandók.

A megválasztott köteles állását folyó évi szeptember hó 1-én elfoglalni, a történelem és földrajzon kívül a nyelv-történettudományi szakcsoport körében a fent megjelölt óraszámig más tantárgyat is tanítani; állását az iskolai év folyamán el nem hagyhatja.

Kelt Debreczenben, az 1901. évi július hó 3-án.

Kiss Albert
az igazgatótanács elnöke.

Pályásati hirdetmény.

A hajdu-böszörményi ev. ref. egyház pályázatot hirdet egy tanítónői állásra, Fizetése 800 korona törzs, 240 korona lakpénzt, s az állami segélyből nyerendő 100 korona ötödéves korpótlék. Kötelessége az ev. ref. iskolaszék által meg-

jelölt osztály, illetve osztályok önnálló vezetése.

Állás 1901. augusztus hó 26-án foglalandó el; Keresztlevél s oklevél melléklettel ellátott kérvények 1901. július 26-ik napjáig alulírt lelkészhez adandók be.

Elválasztott költözködési költséget nem kap.

Somossy Béla
főgondnok,
1-2

Szolnoky Gersson
lelkész-elnök.

Pályásati-hirdetés tanári állásra.

Az államilag segélyezett csurgói ev. ref. főgymnasium nyugdíjba lépés folytán megürült class.-philol. (görög és latin nyelvi) a vall.- és közokt.-ügyi m. kir. Miniszter ur ö Nagyméltósága által betöltendő rendes tanszékre pályázat hirdettetik.

A tanszék javadalma: 2400 korona törzsfizetés mely sorrend szerinti előlépés folytán 3200 koronáig emelkedik továbbá 400 k. lakbér és minden ötödévben, 5 izig, 200—200 k. korpótlék.

Pályázók, kik csak ev. ref. vallásuak lehetnek, folyamodványukat, a vall.- és közokt.-ügyi m. kir. Miniszter ur ö Nagyméltóságához címetten s vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, képesítettségüket, eddigi szolgálatukat, egészségi és katonai-kötelezettségi állapotukat kimutató okmányaikkal felszerelten, f. július hó 28-ig alulírotthoz küldjék.

A nyertes pályázó, ki a felekezeti tanárok orsz. nyugdíjintézetének tagja lesz, állását az új tanév kezdetével, szept. 1-én elfoglalni tartozik s óhajtható, hogy esetleg az intézet internatusának vezetésére is, melynek külön tiszteletdíja: 2 szobából álló, tisztogatással s télen fűtéssel ellátott bentlakás és 400 k. készpénz, vállalkozzék.

Csurgó, Somogym. jul. 3. 1901.

Verbay István
ev. ref. lelkész, a gymn.
ig.-tanács elnöke.

1-2

Pályásat.

A turkevei ev. refom. egyház pályázatot hirdet hirdeté egy id. nőtanítói állomásra.

Javadalom: 920 k. azaz kilencszázhusz korona évnegyedes részletekben az egyház pénztárából előre fizetve; és két szobás lakás. A készpénz fizetés állandósítás után 1050 koronára emelkedhetik.

Kötelesség: az V—VI. leány osztály tantervszerinti vezetése s a nőikézimunka tanítása.

Megválasztandó, egy évi sikeres működés után állandósíttatik.

Pályázhatnak ev. reform. vallásu okleveles tanítónők. Az állomás 1901. szeptember 1-én elfoglalandó. Kellően felszerelt pályázati kérvények július 28-ig alulírotthoz küldendők.

Turkeve, 1901. július 7.

Szabó Sándor
ev. ref. lelkész.

Pályásat.

A máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegyében, a következő lelkészi állomásokra hirdettetik pályázat,

1-ször: Fancsika. Ezen állomás évi javadalmazása, mely áll 32 köblös földből, 4 öl fából, szolgálmányokból, több nemű természetmennyekből, legeltetési jogból, s részint az egyház pénztára, részint a közalapi tökélepsző segélyből adott készpénzből: 645 korona 74 fillérre van értékelve, s kongruája 506 korona 06 fillérben véglegesen

megalapítva. A községben állami iskola van, honnan a vallástanításért megfelelő díjazásban részesül a lelkész. 2-szor: Feketepatak. Itt a javadalmazás áll 9 hold földből, s minden hívő által adott különböző természetmennyekből, melyek felsőbb egyházhatóságilag 985 korona 39 fillérre vannak értékelve. A véglegesen megalapított congrua 184 korona 68 fillér.

3-szor: Nevetlenfalu Akli (körlelkész-tanító-ság). Ezen állomás évi fizetése áll: 10 hold 969 négyszög öl földből, többféle természetmennyekből (buza, bor, fa), s a tanköteles gyermekek által fizetendő tandíjból. Ezek értékelve 838 korona 66 fillérre vannak, melyhez jön a véglegesen megállapított congrua 341 korona 40 fill.

Ezen állomások mindenike a választás jogörre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények folyó évi auguszt. hó 1-ig Szikszai Zoltán espereshez Máramaros-szigetre küldendők.

Debrecen, 1901. július hó 11.

Kiss Áron
püspök.

A „NEUMANN M“ czég debreczeni áruházáról.

Mérték utáni megrendelések legjobban eszközölkötnék. Pontos ezimre figyelni tessék.

A tiszántúli ref. egyházkerület lelkész és tanító urai előtt nem ismeretlen a

„NEUMANN M.“ czég

Hiszen évek hos zu sora óta, a mióta ez a czég a közönség osztatlan bizalmát bírja, nincs eset rá, hogy e nagy egyházkerület lelkészei, tanítói Debreczenben járva, ne tekintsék meg azt a kitünő hírnévnek örvendő nagy áruházat.

A kitünő minőségű férfi-, fiu- és gyermek-ruhákkal felszerelt áruház kielégíti a legkényesebb igényeket is. Ezt bizonyítják az összes vásárlók, de különösen azok a szülők, kik gyermekeik ruhaszükségletét itt szerzik be.

A nagytiszteletű lelkész és tanító urak Debreczenbe jöve ne mulasztják el ezt a átványosság számba menő hatalmas áruházat megtekinteni. Igaz élvezettel fogja látni mindenki ezt a nagy üzletet, mely a szolidaritásnak, olesóságnak mintaképe.

Nincs itt holt saison soha. Élénk az üzlet az év minden szakában mert a vevők óriási tömege helyből úgy mint vidékről a *Neumann M.* céget keresi föl.

A cég főtörekvése az üzlet jó hírnevét minden időben és körülmények között fenntartani, de arra nem is volt eset, hogy *Neumann M.* áruháza ellen panasz emeltetett volna.

Olesóság, tartósság és csinosság tekintetében a Neumann cég árui versenyen felül állanak.

A tiszántúli egyházkerület lelkész és tanító urai pedig különösen bizalommal fordulhatnak az üzlet vezetőjéhez, mert hiszen, mint törzs vevőközönség különös figyelemben részesülnek minden alkalommal.

Ezután is figyelmökbe ajánljuk ezt a régi kitünő hírnevű előkelő céget.

Szabott ár! Szabott ár! Szabott ár!

NEUMANN M. Debreczen, főtér, a postával szemben.

Nyomatot: Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában, Debreczenben, főpiac, a főpostával szemben.